

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»**

СЕРЖАНОВ ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ

УДК 338.242:42

**ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Спеціальність 08.00.03 – Економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у ВНЗ «Національна академія управління»

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Єрохін Сергій Аркадійович,
ВНЗ «Національна академія управління»,
ректор

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
заслужений працівник освіти
Сафонов Юрій Миколайович,
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
(м. Київ)
заступник директора

доктор економічних наук, професор
Філюк Галина Михайлівна,
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка (м. Київ)
завідувач кафедри економіки підприємства

доктор економічних наук, доцент
Корнєєв Максим Валерійович,
Університет митної справи та фінансів
(м. Дніпро)
професор кафедри міжнародних економічних
відносин, регіональних студій та туризму

Захист відбудеться «31» січня 2019 р. о 12.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.889.01 у ВНЗ «Національна академія управління» за адресою: 03151, м. Київ, вул. Ушинського, 15, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ВНЗ «Національна академія управління» за адресою: 03151, м. Київ, вул. Ушинського, 15.

Автореферат розісланий «28» грудня 2018 р.

В.о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

В.К. Матвійчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Однією з необхідних умов зростання національної економіки є залучення іноземних та вітчизняних інвестицій. Проблема інвестицій в країні пов'язана не тільки з обсягами, але і структурою, а також ефективністю їх використання, що вимагає значних нормотворчих і організаційних зусиль як від влади, так і від окремих підприємств і фінансових інститутів.

Однак в цілому державне регулювання залученими обсягами національних та іноземних інвестицій і на сучасному етапі залишається недостатньо продуманим, суперечливим і малоефективним. Одна з причин цього - відсутність чітко визначених пріоритетів розвитку економіки, сформульованої концепції національних інтересів, без якої неможливо створити сприятливе інвестиційне середовище, забезпечене комплексною законодавчою базою, відповідними виконавчими структурами, жорстким механізмом контролю. Крім того, ситуацію ускладнює брак достовірної та своєчасної інформації про реальний обсяг іноземного капіталу в країні, недостатній ступінь збігу інтересів іноземних інвесторів, вітчизняних підприємців і держави.

У зв'язку з цим надзвичайну важливість має розробка державної інвестиційної політики національної економіки. Економічне зростання безпосередньо залежить від обраної для її проведення державної інвестиційної політики, яка б адекватно враховувала поточну ситуацію та мала б відповідний пакет засобів для досягнення визначених цілей. Проблема вибору ефективної державної інвестиційної політики складна і, як засвідчує світова і вітчизняна практика, вирішити її належним чином не завжди вдається. Адже державна інвестиційна політика повинна визначати специфіку напрямів і засобів регулювання допуском іноземних інвестицій в приймаючу економіку, а також форми стимулювання їх залучення.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю розробки нових підходів до управління інвестиційними процесами в Україні на основі загальнотеоретичних досліджень та аналізу досвіду зарубіжних країн. Саме тому актуальним завданням, яке стоїть перед вітчизняною економічною наукою, є розробка теоретико-методологічних основ державної інвестиційної політики національної економіки як засобу подолання негативних макроекономічних трендів, стабілізації й переходу національного господарства до стійкого економічного зростання.

Проблемам теоретичного обґрунтування та розробки практичних пропозицій щодо розвитку механізмів державного регулювання інвестиційними процесами у сучасних умовах господарювання присвятили праці такі відомі вчені, як І. Бланк, В. Геєць, Ю. Гончаров, С. Гуткевич, Б. Данилишин, М. Диха, М. Денисенко, М. Єрмошенко, С. Єрохін, С. Захарін, І. Кукса, М. Крейдич, Т. Майорова, А. Мерзяк, А. Музиченко, А. Поручник, Т. Товт, Л. Федулова та ін.

У світовій економічній літературі особливу увагу тенденціям розвитку державної інвестиційної політики приділено в працях W. Cullison, G. Hulten, S. Mitnik, A. Munnell, A. Pereira, J. Sturm, J. Jacobs, P. Grote, Z. Yang та ін.

Серед вітчизняних науковців, що займалися і займаються теоретичними та прикладними питаннями державної інвестиційної політики національної економіки та праці яких вплинули на формування власної авторської думки у визначеному напрямі наукових досліджень, варто виділити роботи: О. Амоші, А. Гальчинського, М. Єрмошенка, С. Єрохіна, Т. Ковальчука, М. Корнєєва, В. Лук'янова, Ю. Сафонова, Д. Солохи, Г. Филюк, В. Черняка, В. Шевчука, А. Штангрета, І. Штулер, Н. Юрків та ін.

Незважаючи на вагомість наукових здобутків вищезазначених дослідників, існують проблеми, котрі залишаються недостатньо розробленими як у теоретичному, так і в практичному аспектах, що зумовлює потребу в подальшому науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних аспектів та прикладних рекомендацій щодо дослідження проблематики державної інвестиційної політики національної економіки. Існуючий науковий доробок вчених є суттєвим внеском у світову економічну науку, однак коло питань, що потребує вирішення, не зменшується. Причиною цьому є ситуативний та кон'юнктурний характер державної інвестиційної політики національної економіки, що напряму залежить від переважаючої в країні суспільної та економічної ідеології.

Потребують подальшого вивчення та систематизації різні наукові підходи до вивчення та систематизації взаємовідносин між державою, бізнесом і суспільством крізь призму вивчення характеристик та моделей державної інвестиційної політики в контексті реагування на соціально-економічні та військово-політичні виклики. Важливим є вивчення закономірностей трансформації та генезису державної інвестиційної політики як системної складової національної економічної політики, що визначає цілі, загальну стратегію та специфіку застосовуваного інструментарію. Практичного вдосконалення потребують інституціональні моделі та механізми реалізації державної інвестиційної політики, спрямовані на пошук більш прогресивних методів та інструментів регулювання з боку держави інвестиційного середовища, які будуть відповідати спрямованості національного господарства на економічне зростання.

Таким чином, нагальність та невідкладність вирішення вищевказаних проблем обумовили вибір теми дисертації, мету та завдання дослідження, логіку та зміст наукового пошуку, а також актуальність та науково-практичну значущість порушених питань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретичні положення й висновки дисертаційного дослідження були отримані в межах науково-дослідних робіт:

- ВНЗ «Національна академія управління» «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер – 0116U003934) – особисто автором розроблено концепцію інвестиційної політики, що дає змогу активізувати економічну діяльність національного господарства та визначено методичний інструментарій пріоритетного інвестування структурних зрушень в національній економіці;

- ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Формування механізмів активізації потенціалу економічної системи Закарпаття в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер – 0116U003557) в межах якої автором розроблено стратегію та концептуальні положення перспективної державної інвестиційної політики з урахуванням накопиченого наукового світового досвіду з метою економічного зростання національного господарства та підвищення ефективності використання потенціалу економічних систем.

Мета й задачі дослідження. Метою дослідження є наукове обґрунтування та розробка теоретико-методологічних основ державної інвестиційної політики національної економіки і практичних рекомендацій щодо визначення напрямів та інструментів стимулювання інвестиційної діяльності задля активізації розвитку національної економіки.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- розкрити теоретичні основи державної інвестиційної політики в сучасному вимірі завдань розвитку економіки;
- дослідити сутність та процес формування державної інвестиційної політики національної економіки;
- визначити регуляторні інструменти та методи державної інвестиційної політики;
- виявити суперечності та тенденції інвестиційної політики України;
- розкрити теоретичні основи державної інвестиційної політики та її спрямованості на зростання національної економіки;
- узагальнити методичні основи визначення індикаторів інвестиційної привабливості секторів національної економіки;
- вивчити світовий досвід державної інвестиційної політики в процесі модернізації економіки;
- виявити ключові проблеми, виклики та ризики інвестиційної політики України;
- оцінити економічне становище України з позиції теорії періодизації соціально-економічного розвитку з метою виявлення передумов подальшого розвитку;
- здійснити аналіз діяльності на інвестиційному ринку України;
- встановити взаємозв'язок макроекономічних умов та державної інвестиційної політики;
- дослідити основні фактори впливу параметрів державної інвестиційної політики на національну економіку та розвиток інвестиційного ринку України;
- удосконалити інструменти формування конкурентного середовища та системи захисту інвестицій;
- узагальнити методи системного аналізу неокласичної моделі економічного зростання Солоу з метою виявлення найбільш значимих параметрів їх кількісного оцінювання і стійкості;
- узагальнити неокласичну модель економічного зростання Солоу методами системного аналізу за рахунок введення виробничої функції у вигляді S-функції Річардса з метою отримання якісно нових результатів;

- застосувати при рішенні інвестиційних задач методи системної динаміки з метою їх ефективної реалізації імітаційним моделюванням;
- розглянути формування конкурентного інвестиційного середовища та запропонувати систему захисту інвестицій;
- обґрунтувати основні положення моделі державної інвестиційної політики національної економіки та розробити їх концептуальні засади;
- розробити систему інструментів та заходів державної інвестиційної політики.

Об'єктом дослідження є сукупність суспільно-економічних процесів, що є змістом державної інвестиційної політики національної економіки.

Предметом дослідження є державна інвестиційна політика національної економіки.

Методи дослідження обрано з урахуванням поставленої мети та завдань дисертаційної роботи. Методологічною основою дослідження є системний, комплексний та еволюційний підходи до вивчення досліджуваних процесів та явищ з питань реалізації цілеспрямованої інвестиційної політики держави. Теоретичною основою дисертаційної роботи є методи, принципи та інструментарій неінституціональної економічної теорії, що опирається на концепції та положення, які представлені в працях вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, соціологів, політологів, філософів, матеріалів дискусій та роздумів, що проводилися на наукових конференціях і семінарах та опубліковані в наукових періодичних виданнях.

Для реалізації поставлених у роботі завдань використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та наукових підходів, а саме: *структурно-логічного аналізу і теоретичного узагальнення* – для побудови структури дисертації та логіки викладення матеріалу, *закони філософії, ретроспективного та компаративного аналізу* - для критичного дослідження положень економічної теорії щодо існуючих наукових підходів до побудови державної інвестиційної політики, *монографічний, наукового абстрагування та класичної категоризації* – при дослідженні генезису наукових поглядів на досліджувану проблему та для авторського трактування базових понять з доведенням їх визначення до рівня нової економічної категорії, *суб'єктно-об'єктного підходу, структурно-функціонального й факторного аналізу, комплексного підходу на основі виявлення причинно-наслідкових зв'язків* – для визначення умов та факторів, що впливають на структурну організацію, властивості і функції державної інвестиційної політики національної економіки, *порівняльного аналізу, концептуалізації та структурного моделювання* – в процесі формування нової парадигми побудови державної інвестиційної політики національної економіки, *методи економіко-статистичного та логіко-аналітичного аналізу* – для діагностики стану та оцінювання параметрів та індикаторів інвестиційного потенціалу розвитку національної економіки; *сценарного моделювання* – для визначення та розрахунку тенденцій, закономірностей і ключових векторів розвитку

національної економіки та чинників, які визначають державну інвестиційну політику, *абстрактно-логічний та програмно-цільовий* – для теоретичного обґрунтування концепції, стратегічних цілей і напрямів реалізації державної інвестиційної політики національної економіки та формулювання висновків дослідження, *графічний* – для наочного зображення економічних явищ, процесів і тенденцій та забезпечення обґрунтованості проведеного аналізу.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та інші нормативно-правові акти органів державної влади, офіційні щорічні звіти, методичні та статистичні матеріали Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Європейського комітету статистики, Світового банку, Всесвітнього економічного форуму, Міжнародного валютного фонду, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Національного банку України, матеріали експертних досліджень, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з порушеної проблематики, інформаційні ресурси мережі Інтернет та ін., а також результати власних наукових доробків автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розв'язанні важливої науково-прикладної проблеми – розвитку та обґрунтуванні теоретичних засад і практичних механізмів формування та реалізації державної інвестиційної політики національної економіки. Основні теоретичні і практичні результати дисертаційної роботи, які характеризують наукову новизну і відображають внесок автора в розвиток економічної науки, полягають у такому:

уперше:

- введено в науковий обіг поняття «інвестиційний протекціонізм», що трактується в економічній політиці держави як сукупність зв'язків та відносин (організаційних, економічних, правових), які мають на меті стимулювання розвитку національного інвестиційного ринку, відстоювання інтересів вітчизняних інвесторів, що в підсумку сприятиме збалансуванню, відкритості та захисту національної економіки, мінімізації потенційно негативних впливів на інвестиційні процеси. Дане визначення розкриває теоретико-змістовне наповнення цього поняття та розширює понятійно-категоріальний апарат економічної науки та створює гносеологічні передумови вирішення практичних задач щодо удосконалення інвестиційного процесу;

- визначено концептуальні засади моделі інвестиційної політики, яка передбачає визначення ролі державних, приватних, внутрішніх та іноземних прямих інвестицій; використання інвестицій для створення та розширення виробничих потужностей для посилення міжнародної конкурентоспроможності; забезпеченості узгодженості державної інвестиційної політики з політикою, що спрямована на загальні цілі розвитку. Це надало можливість визначити основні компоненти моделі державної інвестиційної політики національної економіки та запропонувати проект Концепції державної інвестиційної політики, що забезпечить подальшу економіко-інституціональну розбудову господарського комплексу країни та зміцнення її конкурентних

позицій на національному та міжнародному рівнях;

- виявлено найбільш значущі параметри, що входять до рівняння неокласичної моделі економічного зростання Солоу, побудовано фазові діаграми для заданих інтервалів кожного з параметрів, які демонструють структуру аттракторів рівняння. Для неокласичної моделі економічного зростання Солоу таким аттрактором є положення рівноваги. Для кожної фазової діаграми побудовано кількісні оцінки стійкості у вигляді від'ємних старших показників Ляпунова.

удосконалено:

- теоретичне узагальнення сутності поняття «державної інвестиційної політики національної економіки», яке на відміну від існуючих визначень трактується як «система заходів, вживаних на національному рівні відповідними органами державного управління, котрі визначають обсяг, структуру та основні напрями вкладень коштів, ресурсів, праці, капіталу, інтелектуальної власності тощо на основі узгодження економічних інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, що має на меті вибір найбільш ефективних напрямів досягнення цілей сталого розвитку, з урахуванням очікуваного соціально-економічного результату, забезпечення економічного зростання та суспільного добробуту на основі врахування макроекономічних змін та тенденцій». Це дало змогу чітко окреслити предметну сферу та цільову спрямованість дослідження, визначити умови та напрями наукових пошуків, що лягли в основу формування державної інвестиційної політики, спрямованої на забезпечення зростання економічної активності національної економіки;

- теоретичні підходи до формування державної інвестиційної політики національної економіки, яка передбачає підвищення темпів економічного зростання національної економіки за рахунок реалізації економічних ефектів мультиплікації та акселерації. Це дасть змогу формувати державну інвестиційну політику, що забезпечуватиме ефективне використання капіталу вітчизняних та зарубіжних інвесторів з метою розвитку національної економіки в умовах посилення глобальної конкуренції за інвестиційні ресурси;

- економіко-інституціональний механізм залучення інвестицій з метою активізації зростання національної економіки, яка передбачає відповідний розвиток нормативно-правових засад завдяки створенню Інформаційного центру сприяння інвестиціям, діяльність котрого полегшить доступ інвесторів до інформації про становище на вітчизняному ринку інвестицій, шляхом формування в країні як загальних умов розвитку ринкових відносин, так і специфічних, що відносяться безпосередньо до вирішення завдання залучення як вітчизняних, так і іноземних інвестицій;

- категоріальне розуміння інвестиційного процесу як складної цілеспрямованої системи, управління поведінкою якої можливо через призму системних властивостей і закономірностей. Це надає можливість розглянути ключові системні принципи, які притаманні інвестиційному процесу відповідно до сучасної міжнародної практики;

- узагальнення неокласичної моделі економічного зростання Солоу методами системного аналізу за рахунок введення виробничої функції у вигляді

S-функції Річардса. Визначено, що S-функція встановлює існуючий технологічний рівень. Зміна технологічного рівня виробництва в економіці відповідає новій виробничій S-функції.

дістали подальшого розвитку:

- систематизація регуляторних інструментів та методів державної інвестиційної політики шляхом доповнення існуючих у науці новими суттєвими класифікаційними ознаками, що розширює можливість розуміння зазначених явищ та посилює методологічну базу їх виявлення й систематизації, розробки моделей державної інвестиційної політики з метою сприяння та підтримки інвестиційного процесу в національній економіці;

- методологічне обґрунтування переліку та змісту індикаторів інвестиційної привабливості секторів національної економіки, що на відміну від існуючого, передбачає врахування секторально-галузевих та просторово-територіальних змін. При цьому також враховано традиційні фактори, котрі визначають інвестиційний процес та наслідки реформування системи економічних відносин в цілому, а не тільки в інвестиційній сфері;

- науково-теоретичний підхід до формування механізму впливу на державну інвестиційну політику кон'юнктурної зміни світових ринків, зміст якого полягає в дослідженні сукупності взаємопов'язаних ринків, інструментів, індексів та процесів, спрямованих на діагностування, вплив, попередження та ліквідацію внутрішніх і зовнішніх суперечностей в державній інвестиційній політиці, що на відміну від існуючих підходів базується на гармонізації існуючих механізмів і сприятиме забезпеченню та утриманню бажаного рівня розвитку економічної системи на національному та світовому рівнях в сучасному глобалізованому світі;

- теоретичні уявлення економічного змісту про апарат системного аналізу інвестиційного процесу, що на відміну від існуючих, характеризується впорядкованістю, цілісністю, наявністю істотних та погоджених у часі стійких зв'язків і відносин між його учасниками. Таким чином, системне представлення інвестиційного процесу на основі виявлених закономірностей дозволяє встановити загальні тенденції його розвитку, визначити поетапно характер майбутніх змін і підвищити результативність інвестиційної політики національного господарства.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в дисертації методологічні положення, висновки та рекомендації мають важливу практичну цінність для формування науково обґрунтованої державної інвестиційної політики, виходячи з необхідності урахування перспектив розвитку світової економіки та можуть бути впроваджені в діяльність органів державної законодавчої і виконавчої влади, місцевого самоврядування, установ, організацій та підприємств як державного, так і приватного секторів.

Результати наукового дослідження, що мають прикладний характер, знайшли практичне застосування в діяльності:

- Міністерства фінансів України (довідка № 11000-11/865 від 28.11.2018 р.) – при підготовці Стратегії реформування системи управління державними фінансами України на 2017-2020 рр., схваленої розпорядженням

Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. №142 – р.;

- Департаментом економічного розвитку та торгівлі Закарпатської обласної державної адміністрації (довідка № 01-07/192/8 від 19.02.2018 р.) - враховано заходи щодо прискорення реалізації державної інвестиційної політики, котрі здатні забезпечити дотримання інтересів бізнесу і держави та сприяти перерозподілу інвестицій як в галузі економіки, які потребують модернізації, так і в галузі, які здатні стати локомотивами подальшого розвитку національної економіки;

- Виконавчим комітетом Закарпатської обласної ради (довідка № 01-18/76 від 16.02.2018 р.) - використано методичний підхід щодо визначення інвестиційної привабливості регіону, що дозволило сформулювати механізм організації системи моніторингу інвестиційної політики на регіональному рівні та забезпечити реалізацію механізму формування та впровадження державної інвестиційної політики в Україні в цілому;

- Ужгородської міської ради (довідка № 02-24/2017-1 від 28.03.2018 р.) - використано наукові пропозиції щодо розробки системи інструментів державної інвестиційної політики, націлених на активізацію процесів модернізації при реалізації державної інвестиційної політики національної економіки;

- Державним науково-дослідним інститутом інформатизації та моделювання економіки (довідка № 01/235 від 04.12.2018 р.). Профільними структурними підрозділами Інституту було використано результати дослідження в частині визначення пріоритетних напрямів при реформуванні внутрішньої та зовнішньої інвестиційної політики на національному та регіональному рівнях в умовах соціально-економічних диспропорцій, ескалації конфлікту на Сході країни та викликів світової економіки;

- Регіональне відділення українського союзу промисловців і підприємців у Закарпатській області (довідка від 05.04.2018 р.), що висновки та практичні рекомендації автора, знайшли своє відображення в аналітичній та практичній роботі в частині застосування методики аналізу інвестиційного потенціалу розвитку національної економіки та системи контролю коригування заходів, які необхідно реалізувати для досягнення визначених мети та завдань.

- Дніпропетровський окружний адміністративний суд (довідка №03/18 від 05.03.2018р.) – використовуються окремі положення та висновки дисертаційного дослідження щодо обґрунтування та досліджень проблемних питань стосовно застосування матеріального та процесуального законодавства під час розгляду податкових адміністративних спорів.

Теоретико-методологічні розробки дисертаційної роботи використовують у навчальному процесі:

- Ужгородського національного університету (довідка № 70/01-27 від 12.01.2018 р.) під час викладання дисциплін: «Інвестування», «Державне регулювання економіки» в системі підготовки бакалаврів та спеціалістів за спеціальностями «Економіка підприємства», «Фінанси і кредит».

- Національної академії управління (акт від 23.05.2018 р.) при викладанні дисциплін: «Інвестування», «Державне регулювання економіки», «Національна

економіка», «Бюджетний менеджмент», «Макроекономіка».

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому викладено авторський підхід до формування науково-обґрунтованої державної інвестиційної політики національної економіки. Визначені та обґрунтовані в дисертації наукові положення, висновки та пропозиції є особистим внеском здобувача. Наукові ідеї, рекомендації та висновки, що виносяться на захист, є самостійним доробком автора, представленим у наукових публікаціях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистих наукових пошуків. Внесок автора у колективних наукових роботах конкретизований у списку публікацій. Матеріали та висновки кандидатської дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідались й отримали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях: «Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України» (м. Харків, 26 жовтня 2016 р.), «Фінансово-кредитна система: вектор розвитку» (м. Ужгород, 26 квітня 2017 р.), «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи» (м. Київ – оз. Світязь, 3-7 липня 2017 р.) «Formation of Knowledge Economy as the Basis for Information Society» (Kyiv, Ukraine – Vienna, Austria, 16-19 Desember 2017y.), «Фінанси, підприємництво та облік: національні особливості та світові тенденції» (м. Київ, 7 квітня 2018 р.), «Розвиток економіки країни: можливості, проблеми, перспективи» (м. Запоріжжя, 14 квітня 2018 р.), «Емерджентність економічних систем у сфері управління суспільним розвитком» (м. Черкаси, 18-19 квітня 2018 р.), «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (м. Київ, Україна - Баку, Азербайджан, 28-29.06.2018 р.), «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (Kyiv, Ukraine - Funflin, China, 12-14.10.2018 р.). «Розвиток фінансового ринку в Україні: проблеми та перспективи» (м. Полтава, 8 листопада 2018 р.).

Публікації. Основні положення, висновки й результати дисертації знайшли відображення у 43 наукових працях, з яких: 1 – одноосібна монографія, 1 – розділ в колективній монографії, 1 – посібник, 27 – статей у вітчизняних фахових наукових виданнях; 3 – статті в інших виданнях та 10 – публікації у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій і семінарів. Загальний обсяг публікацій складає 43,29 д.а., з них особисто автору належать 40,51 д.а.

Структура й обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 454 сторінок, з них основний текст – 340 сторінок. Дисертація містить 51 таблицю, 126 рисунків та 9 додатків. Список використаних джерел нараховує 416 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, інформаційну базу дослідження та теоретичну значимість наукової розробки проблеми; відображено ступінь розробки наукової проблеми та її зв'язок з науковими програмами і темами; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів дослідження, вказано використані методи дослідження; наведено дані щодо апробацій та публікацій.

У першому розділі **«Засади формування і реалізації ефективної державної інвестиційної політики в національній економіці»** розкрито теоретичні основи державної інвестиційної політики в сучасному вимірі завдань розвитку економіки; досліджено сутність та процес формування державної інвестиційної політики національної економіки; визначено регуляторні інструменти та методи державної інвестиційної політики; виявлено тенденції формування інвестиційної політики України.

Ретроспективний аналіз наукового пізнання державної інвестиційної політики потребує її розгляду як складного та багатоаспектного поняття. Для визначення її сутності та змісту доцільним є застосування комплексного підходу, інтеграції знань, набутих різними науковими школами. Приймаючи як основоположне розуміння, того що інвестиційна політика є складовою економічної політики держави і з урахуванням особливостей розвитку процесу інвестування нами пропонується удосконалення визначення цього поняття. Державна інвестиційна політика національної економіки – система заходів, вживаних на національному рівні відповідними органами державного управління, котрі визначають обсяг, структуру та основні напрями вкладень коштів, ресурсів, праці, капіталу, інтелектуальної власності тощо на основі узгодження економічних інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, що має на меті вибір найбільш ефективних напрямів досягнення цілей сталого розвитку, з урахуванням очікуваного соціально-економічного результату, забезпечення економічного зростання та суспільного добробуту на основі врахування макроекономічних змін та тенденцій. Такий підхід дає можливість уникнути обмеженості розуміння з позиції організаційно-економічних зв'язків.

Тенденція розробників державної політики передбачає все більше втручання у економіку та певною мірою керування інвестиційною діяльністю, що видно з частки регуляторної та обмежувальної політики в загальних заходах щодо інвестиційної політики. Економічний розвиток - постійний виклик, який підкреслює важливість розробки інвестиційної політики. І структура інвестиційної політики повинна включати в себе елементи регулювання інвестицій та корпоративного управління, з одного боку, і відкритість, захист та просування, з іншого боку, на засадах «протекціонізму» тим самим сприяючи інвестиційному клімату з збалансованими правами та зобов'язаннями для інвесторів.

Загалом під «інвестиційним протекціонізмом» доцільно розуміти сукупність зв'язків та відносин (організаційних, економічних, правових), які мають на меті стимулювання розвитку національного інвестиційного ринку, відстоювання інтересів вітчизняних інвесторів, що в підсумку сприятиме

збалансуванню, відкритості та захисту національної економіки, мінімізації потенційно негативних впливів на інвестиційні процеси.

Це є визнанням того, що лібералізація, якщо вона полягає у виробленні результатів сталого розвитку, повинна супроводжуватись створенням належних регуляторних та інституціональних рамок. Головною політико-економічною проблемою, що виникає при цьому є досягнення правильного балансу між регулюванням та відкритістю. Державна інвестиційна політика спрямована на її практичне застосування в конкретних заходах та механізмах на національному та міжнародному рівнях, а також на рівні розробки та реалізації цієї політики. Ці три аспекти інвестиційної політики перетворюються на конкретні виклики на національному та міжнародному рівнях (табл.1).

Таблиця 1.

**Проблеми та завдання інвестиційної політики
на національному та міжнародному рівнях**

Рівні інвестиційної політики	Проблеми/ виклики	Завдання
Національний	Інтеграція інвестиційної політики в національну стратегію розвитку	Спрямованість інвестицій у ключові галузі та сектори для нарощування продуктивності та міжнародної конкурентоспроможності
		Забезпечення узгодженості з іншими галузевими (секторальними) політиками, що спрямовані на загальні цілі розвитку
	Включення цілей сталого розвитку в інвестиційну політику	Максимізація позитивних та мінімізація негативних наслідків інвестицій
		Підтримка відповідальної поведінки інвестора
	Забезпечення ефективності інвестиційної політики	Створення більш міцних інституцій для впровадження інвестиційної політики
		Вимірювання впливу інвестицій на сталий розвиток
Міжнародний	Зміцнення та розвиток інвестиційного простору	Захист політичного простору для потреб сталого розвитку
		Забезпечення більш сприятливих положень щодо стимулювання інвестицій для сталого розвитку
	Збалансування прав і зобов'язань держав і інвесторів	Відображення обов'язків інвесторів
		Розробка та дотримання принципів
	Управління системними труднощами інвестиційного режиму	Робота з прогалинами, дублюваннями та невідповідністю у міжнародному законодавстві, врегулювання інституціональних питань та вирішення спорів
		Забезпечення ефективної взаємодії та узгодженості з іншими міжнародними політиками (наприклад, щодо зміни клімату, робочої сили, оподаткування) та системами (наприклад, торговельними, фінансовими тощо)

Джерело: укладено автором

У дисертації систематизовано перелік інструментів та методів є різноманітними та, за вмілого використання, за їх допомогою досягаються поставлені цілі та визначені завдання. На рис. 1 наведено регуляторні інструменти державної інвестиційної політики за рівнями економіки на який спрямований вплив державної інвестиційної політики.

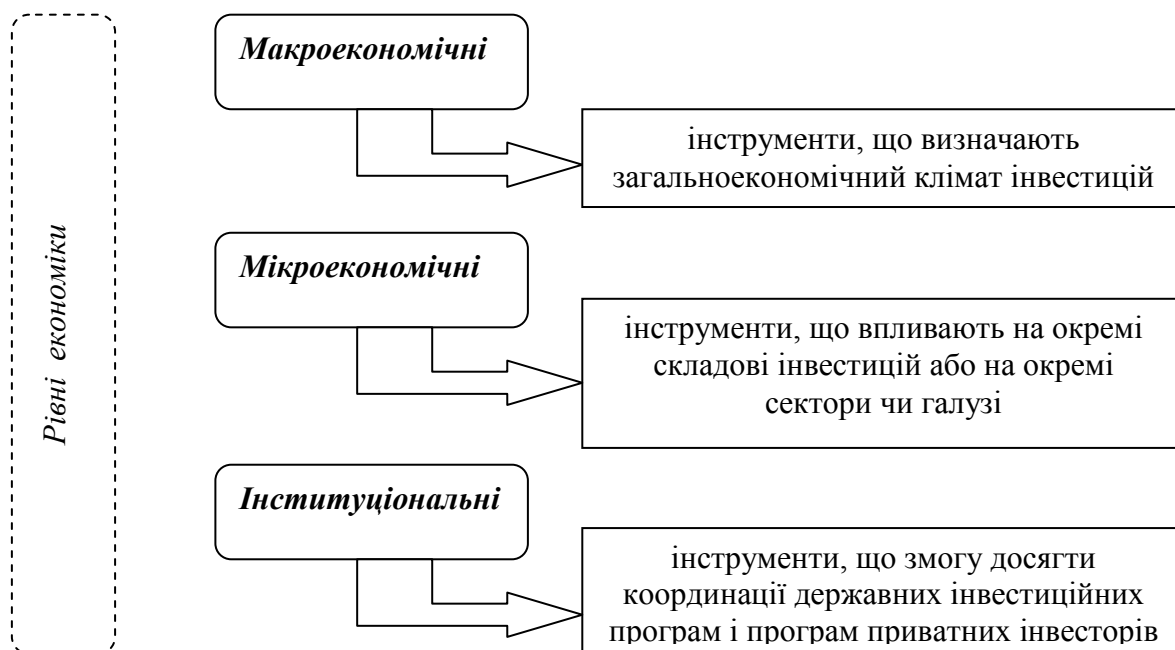

Рис.1. Регуляторні інструменти державної інвестиційної політики за рівнями економіки

Джерело: укладено автором

Економічні та адміністративні методи державної інвестиційної політики доповнено новими суттєвими класифікаційними ознаками, що розширює можливість розуміння зазначених явищ та посилює методологічну базу їх виявлення й систематизації (табл.2).

Таблиця 2.

Порівняння адміністративних і економічних методів державної інвестиційної політики за кваліфікаційними ознаками

Ознака	Адміністративні методи	Економічні методи
Основоположні засади	Базуються на конкретних завданнях	Базуються на загальних правилах поведінки
Сфера впливу	Здійснюють прямий вплив на керовані об'єкти, переслідують переважно інтереси органу управління	Здійснюють непрямий вплив на об'єкти управління, враховують економічні інтереси підприємств різних форм власності
Відповідальність	Основна частка відповідальності за прийняті рішення лягає на органи управління, права керованих об'єктів обмежені	Повна самостійність господарюючих суб'єктів, що передбачає високу - відповідальність за дії та наслідки
Виконання	Обов'язкові до виконання, не допускають відхилень від розпоряджень	За наявності альтернативних рішень виконуються оптимальні з точки зору інтересів даного суб'єкта і з урахуванням допустимого інвестиційного ризику

Джерело: укладено автором

Залежно від набору застосовуваних регуляторних методів та інструментів, можна запропонувати розробку моделей державної інвестиційної політики з метою сприяння та підтримки інвестиційного процесу в

національній економіці.

Дослідження інвестиційної політики України засвідчує її активну участь, протягом останніх десятиліть Урядом укладено низку інвестиційних угод з понад 40 країнами і регіонами світу. Зарубіжний досвід засвідчує, що дієвим механізмом інвестиційної політики є державно-приватне партнерство та індустріальні (промислові) парки. Станом на 1 січня 2018 року на засадах державно-приватного партнерства в Україні реалізується 177 проектів (укладено 146 договорів концесії, 31 договір про спільну діяльність) (рис.2.)

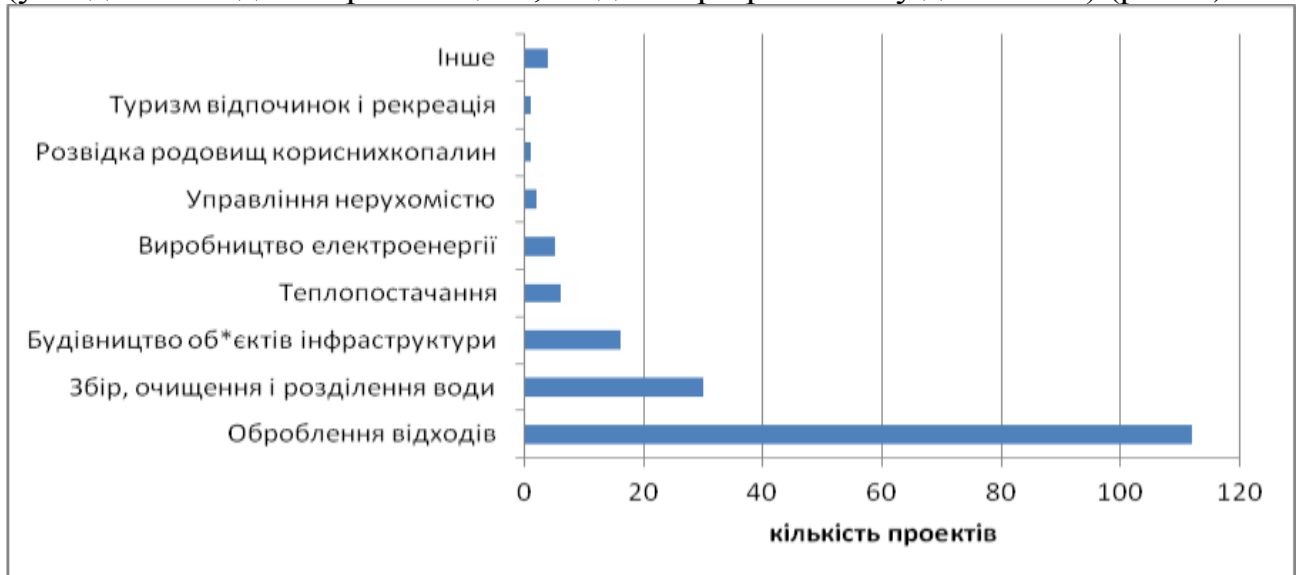

Рис.2. Розподіл інвестиційних проектів державно-приватного партнерства в Україні за видами економічної діяльності в 2017 році

Джерело: побудовано автором

Натомість в багатьох країнах світу індустріальні парки мають пріоритет серед інструментів інвестиційної політики держави. Зокрема, в Польщі станом на сьогодні на території 14 спеціальних економічних зон (СЕЗ) функціонує 77 індустріальних та технологічних парків. У 2002-2016 рр. в Туреччині було створено 284 індустріальні парки або так звані організовані промислові зони, 206 з яких загальною площею понад 58 тис. га вже почали функціонувати. Сьогодні 5% ВВП Китаю генерують індустріальні парки, де працює близько 4 млн. осіб.

Вирівнювати конкурентні умови щодо залучення інвестицій відносно інших країни можливо різними інструментами. Один із них полягає у тому, щоб змінювати інвестиційні умови одразу в масштабі усієї країни для всіх галузей або для окремої галузі. Інший – у тому, щоб створювати «точки зростання», як ті ж індустріальні парки. Вивчений світовий досвід засвідчує віддання переваги стратегії економічного розвитку через індустріальні парки, адже вони являють собою інструмент економічної політики горизонтального впливу, де інвестиційні стимули передбачені не для якоїсь окремої галузі, а для усієї економіки, науково-дослідної діяльності та діяльності в сфері ІТ.

У другому розділі «Інституціональне підґрунтя формування державної інвестиційної політики національної економіки» – розкрито теоретичні основи державної інвестиційної політики та її спрямованості на активізацію

економічної активності національної економіки; узагальнено методичні основи визначення індикаторів інвестиційної привабливості секторів національної економіки; вивчено світовий досвід державної інвестиційної політики в процесі модернізації економіки; виявлено ключові проблеми, виклики та ризики інвестиційної політики України.

Основною метою державної інвестиційної політики є створення оптимальних умов для активізації економічної активності та інвестиційного потенціалу національної економіки. У той же час в рамках реалізації даної мети пріоритетними можуть бути різні напрями державної інвестиційної політики, що залежить від конкретних економічних, політичних, географічних та інших умов в державі.

Для виявлення закономірностей процесу зміни в обсягах залучених та використаних інвестицій та їх впливу на величину національного доходу, і навпаки нами розглянуто два взаємопов'язаних ефекти, що відносяться як до теорії інвестицій, так і економічного зростання - ефекти мультиплікатора і акселератора.

Ефект мультиплікатора дає змогу зрозуміти, яким чином коливання в обсягах інвестицій, що становлять відносно незначну частку національного доходу, здатні спровокувати коливання сукупного доходу, які характеризуються набагато більшою амплітудою. Рівновага в економічній системі досягається при рівності планових заощаджень (S) і інвестицій (I). А використовуючи функцію заощадження отримаємо зміну національного доходу в залежності від зміни інвестицій:

$$I = S \rightarrow S = sY \rightarrow I = sY \rightarrow aI = saY \quad (1)$$

Таким чином, зміна національного доходу (Y) в залежності від зміни інвестицій (I) дорівнює $1/s$. Так як гранична схильність до заощадження обмежується 0 і 1 ($0 < s < 1$), то будь-яка зміна інвестицій буде ініціювати набагато більшу зміну національного доходу.

В той же час принцип акселератора, представлений в роботах Дж. Хікса, Дж. Кларката і ін. базується на припущенні того, що бажана величина капітальних благ в економіці залежить від величини попиту на продукцію, що випускається, яка, відповідно і визначається рівнем національного доходу. Таким чином, чисті інвестиції, які визначаються як зміна величини капітальних благ, залежать від зміни національного доходу. Математично це можна виразити як:

$$I_t = V (Y_t - Y_i) \quad (2)$$

де I_t - чисті інвестиції за період t ,

V - коефіцієнт акселератора, $V = const$;

Y_t - національний дохід за період t ;

Y_i - національний дохід за попередній період

З єдності взаємозв'язків мультиплікатора та акселератора випливає, що відбуваються коливання в рівнях ділової активності, причому їх амплітуда визначається сумою коефіцієнтів акселератора і мультиплікатора. Якщо ця сума велика, то можливе різке збільшення темпів зростання національного

доходу, якщо воно близьке до 1, то коливання незначні.

Доведено, що державна інвестиційна політика як управлінський комплекс та система заходів впливу на економічну систему національного господарства повинна включати, щонайменше три структурних блоки (рис.3), які виражають ідейне і концептуальне позиціонування; перехід концептуального рішення в технологічну управлінську формулу; нормативно-правове забезпечення процедур управління і регулювання.

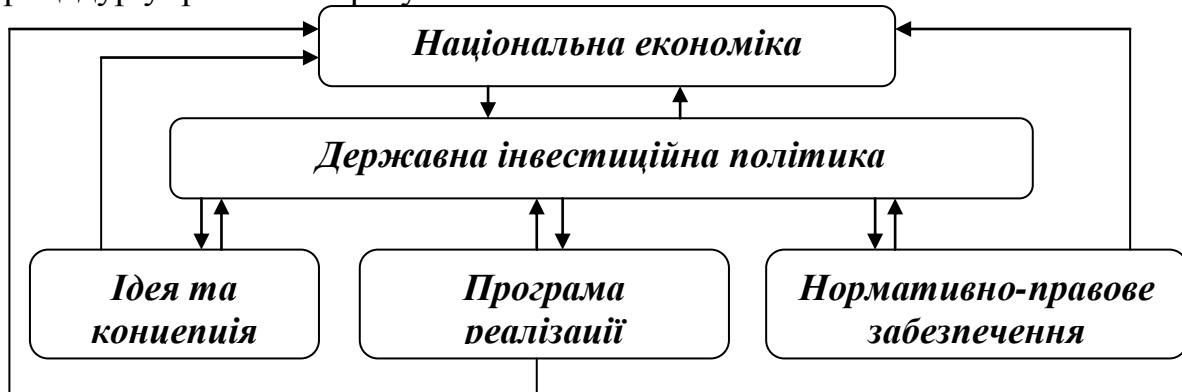

Рис. 3. Структурні блоки впливу державної інвестиційної політики на національну економіку

Джерело: побудовано автором

Визначено, що найбільш прийнятними є методичні підходи до визначення індикаторів інвестиційної привабливості національної економіки, яку ми розглянуто з позицій секторально-галузевих та просторово-територіальних змін. В роботі узагальнено існуючий світовий та вітчизняний досвід та запропоновано методичне обґрунтування із систематизацією переліку та змісту індикаторів, їхніх характеристичних значень для аналізу й моделювання інвестиційної привабливості національної економіки, що передбачає послідовність виконання таких дій: комплексна оцінка рівня інвестиційної привабливості національної економіки за її функціональними складовими, що передбачає покроково: формування інформаційно-статичної бази даних для розрахунку оціночних показників; порівняння отриманих даних із рекомендованими значеннями; встановлення вагових коефіцієнтів у розрізі індикаторів.

Сучасні умови світової взаємодії, інтеграції та глобалізації дають можливість вивчити світовий досвід в проведенні державної інвестиційної політики державою. Та з існуючих варіантів обрати саме ту форму, механізм та спосіб реалізації котрий уже «зарекомендував» себе як успішний. Вивчений світовий досвід таких країн як Німеччина, США, Японія доводить, що при формуванні державної інвестиційної політики слід враховувати фактори, які зумовлені особливостями та специфікою розвитку кожної окремої країни, а саме:

- 1) розмір та рівень доходів населення, структуру їх попиту, стабільність і розвиток ринку тощо;
- 2) наявність працездатного населення, рівень безробіття, кваліфікація працівників тощо;

3) доступ до існуючих в країні факторів виробництва, розвинена інфраструктура, широка мережа постачальників тощо;

4) стабільність основних макроекономічних показників: ВВП, доходу населення, інфляції тощо;

5) зовнішньоторговельна політика, доступ на іноземні ринки, конкурентна політика тощо;

6) рівноважний стан, сталий розвиток економіки, гомеостазис.

Щорічний моніторинг прогресу країн світу у вдосконаленні їх інвестиційної політики та інвестиційного клімату здійснюється провідними організаціями, до найбільш відомих рейтингів належить, зокрема, Doing Business Світового банку. За результатами цього рейтингу, інвестиційний клімат в Україні протягом останніх років має ознаки поліпшення (рис. 4).

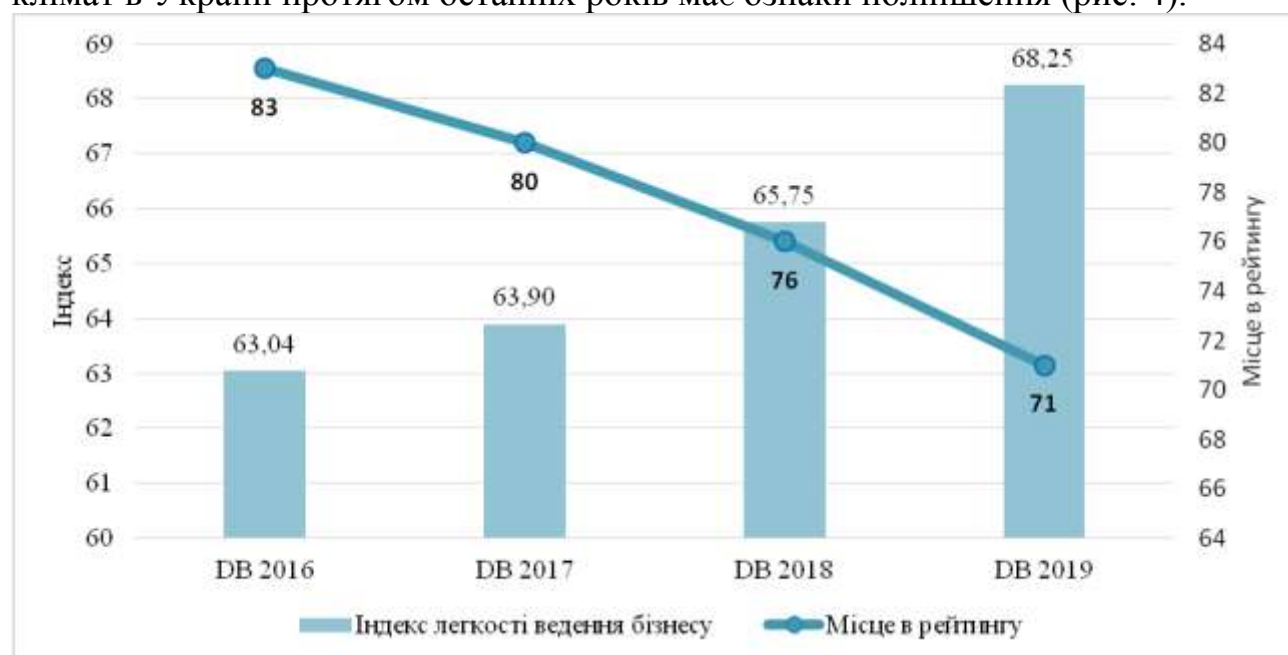

Рис. 4. Динаміка індексу легкості ведення бізнесу в Україні за оцінками Світового банку "Doing Business"

Джерело: побудовано автором

Однак, на основі дослідження уявлень інвесторів про інвестиційну привабливість України визначено ключові проблеми, виклики та ризики інвестиційної політики України. Серед факторів негативного впливу на інвестиційну політику України виокремлено: ускладнення одержання дозволів на будівництво в результаті підвищення внеску інвесторів на розбудову соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури міст; проблеми з доступом до інженерних мереж (у першу чергу – електричних, водовідведення та водопостачання, Інтернету та телекомунікацій тощо); кінця у рейтингу Світового банку), відсутністю доступу до дешевого кредитного ресурсу; відсутністю дієвих інвестиційних та податкових стимулів для нових виробництв (які діють в індустріальних парках, спеціальних економічних зонах та програмах регіонального розвитку успішних країн світу), відсутністю ефективного тарифного регулювання (непрозорість та необґрунтованість

рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики, комунальних послуг), відсутністю державної підтримки високотехнологічного бізнесу і несировинного експорту (створення українського експортно-кредитного агентства саботується виконавчою владою); погіршення якості адміністрування земельних питань; відсутність практики ведення кредитних реєстрів; обтяжлива система адміністрування податкових платежів; високі ставки податків та зборів і складність податкової звітності тощо.

Не сприяє розвитку інвестиційного клімату в економіці України зниження ролі державного бюджету як важливого джерела фінансування капітальних інвестицій (табл. 3)

Таблиця 3.

**Динаміка коштів Державного бюджету України
як джерела фінансування інвестицій у 2007-2017 рр.**

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Інвестиції в основний капітал, млрд. грн.	75,7	93,1	125,3	188,5	233,1	151,8	150,7	209,1	211,5	208,7	204,1
% до ВВП	21,9	21,1	23,0	26,2	24,6	16,6	13,8	15,9	14,9	14,3	13,0
у тому числі за рахунок коштів державного бюджету	7,9	5,1	6,8	10,5	11,6	6,7	9,5	15,6	-	-	-
Капітальні інвестиції всього, млрд. грн.	-	-	149,0	222,7	272,1	192,9	189,1	259,9	293,7	249,9	219,4
у тому числі за рахунок коштів державного бюджету	-	9,6	15,1	15,4	8,4	11,0	18,4	16,5	6,2	2,7	-
Частка коштів державного бюджету у загальній структурі фінансування капітальних інвестицій, %	-	-	6,5	6,8	5,7	4,3	5,8	7,1	6,3	2,5	0,7

Джерело: укладено автором

Незважаючи на те, що впродовж аналізованого періоду значення коштів державного та місцевих бюджетів як джерела інвестицій в основний капітал щороку зростало, і при цьому видаткова частина державного та місцевих бюджетів мала стійку тенденцію до зростання, однак ефективних реформ, які суттєво змінили б структуру системи бюджетних відносин в Україні, не проведено, що негативно вплинуло на механізм бюджетного інвестування і економіку загалом. Сукупний вплив об'єктивних і суб'єктивних чинників спровокував спад інвестиційної активності держави, суб'єктів господарювання, призупинення виробництва, що загострило кризові явища в економіці.

У третьому розділі «**Аналіз практики реалізації державної інвестиційної політики**» – здійснено оцінювання економічного становища України з позиції теорії періодизації соціально-економічного розвитку; проаналізовано діяльність на інвестиційному ринку України; встановлено взаємозв'язок макроекономічних умов та державної інвестиційної політики; досліджено основні фактори впливу параметрів державної інвестиційної політики на національну економіку та розвиток інвестиційного ринку України.

Оцінювання економічного становища України з позиції теорії періодизації соціально-економічного розвитку країни є основою для визначення стратегічних пріоритетів інвестиційної політики. Відображення реакції на

тенденції розвитку соціально-економічної системи в поєднанні з дослідженням аналізу діяльності на інвестиційному ринку України дасть змогу виявити передумови подальшого розвитку національної економіки. Аналіз та оцінювання діяльності на інвестиційному ринку України є основою для визначення стратегічних пріоритетів державної інвестиційної політики.

Результати аналізу прямих інвестицій за 2010-2017 рр. засвідчують їх коливання протягом вказаного періоду оцінювання (рис. 5).

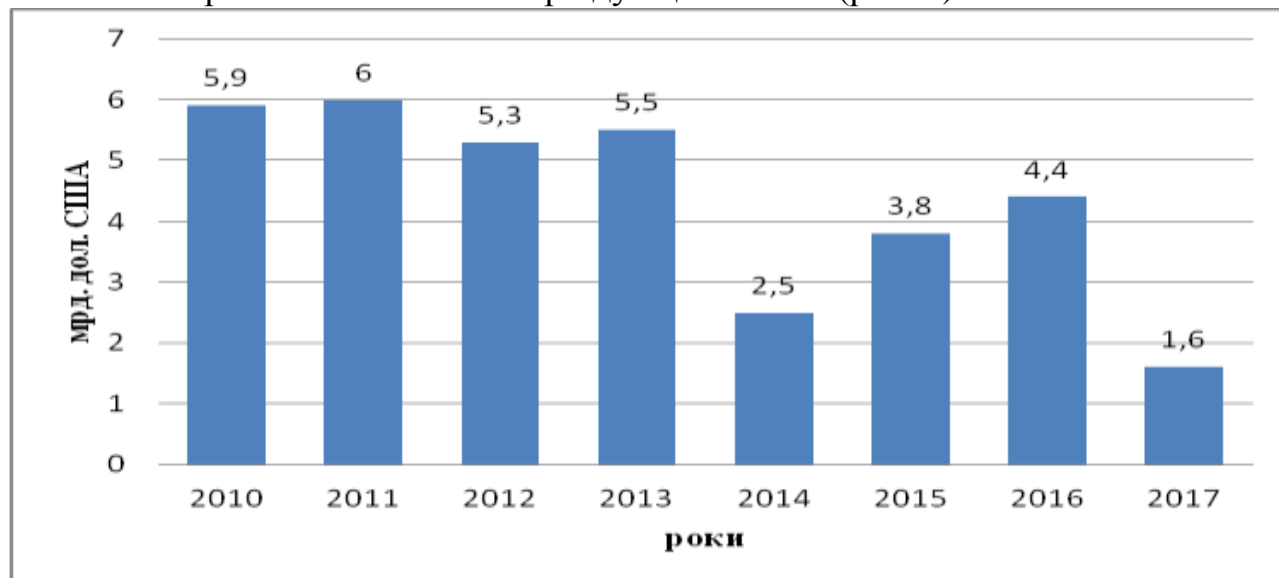

Рис 5. Динаміка вкладень прямих інвестицій в економіку України в 2010-2017 роках, млрд. дол. США

Джерело: побудовано автором

Проте, незважаючи на початок військового протистояння, анексію Автономної Республіки Крим в поєднанні зі зростанням витратності виробництва (через знецінення національної грошової одиниці - гривні, зростання цін на електроенергію та газ для промислових споживачів) та зменшенням внутрішнього споживчого попиту через уповільнення росту реальної заробітної плати та погіршення очікувань домогосподарств) дії Уряду України зі стабілізації національної економіки в 2014-2016 роках справили позитивний вплив на неї та забезпечили певну позитивну динаміку. Однак, надходження інвестицій в 2017 році зменшилося в порівнянні з 2016 роком на 57,5%, або з \$4,4 млрд. дол. США. до \$1,6 млрд. дол. США. Востаннє таке різке зниження було в 2014 році, коли надходження інвестицій скоротилося на 55,1%.

Проведене дослідження засвідчило, що Україна й надалі залишається привабливою для інвестицій, включеною в світові економічні процеси, є інтегрованою у світове співтовариство та, відповідно, порушення макростабільності на зовнішніх ринках має своє відлуння в Україні. Під час дослідження впорядковано систему індикаторів та базових показників світового рівня, зміна котрих викликає реакцію зміни національних параметрів що відображають вплив на державну інвестиційну політику (рис. 6.).

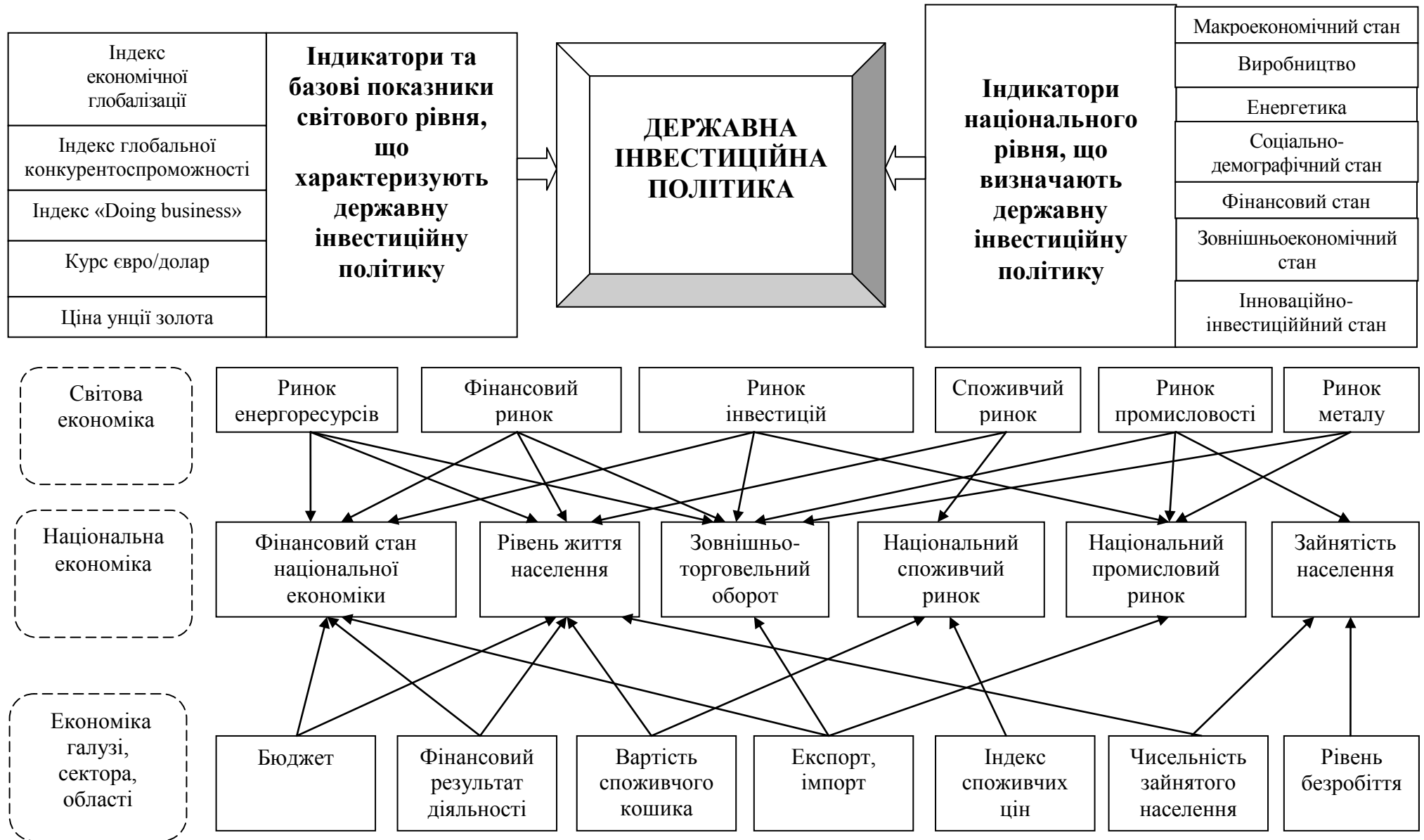

Рис.6. Механізм взаємозв'язку індикаторів та базових показників світового рівня та національних параметрів, що відображають вплив на державну інвестиційну політику

Джерело: укладено автором

Запропоновано виокремлення основних факторів впливу параметрів державної інвестиційної політики на національну економіку. Встановлено, що найбільший вплив, що обмежують притік інвестицій в економіку України у 2015-2017 роках мають такі фактори: нестабільна політична ситуація, низький внутрішній попит, високі ставки податків, інфляція, війна на Сході України, обтяжливе адміністрування тощо (рис. 7.)

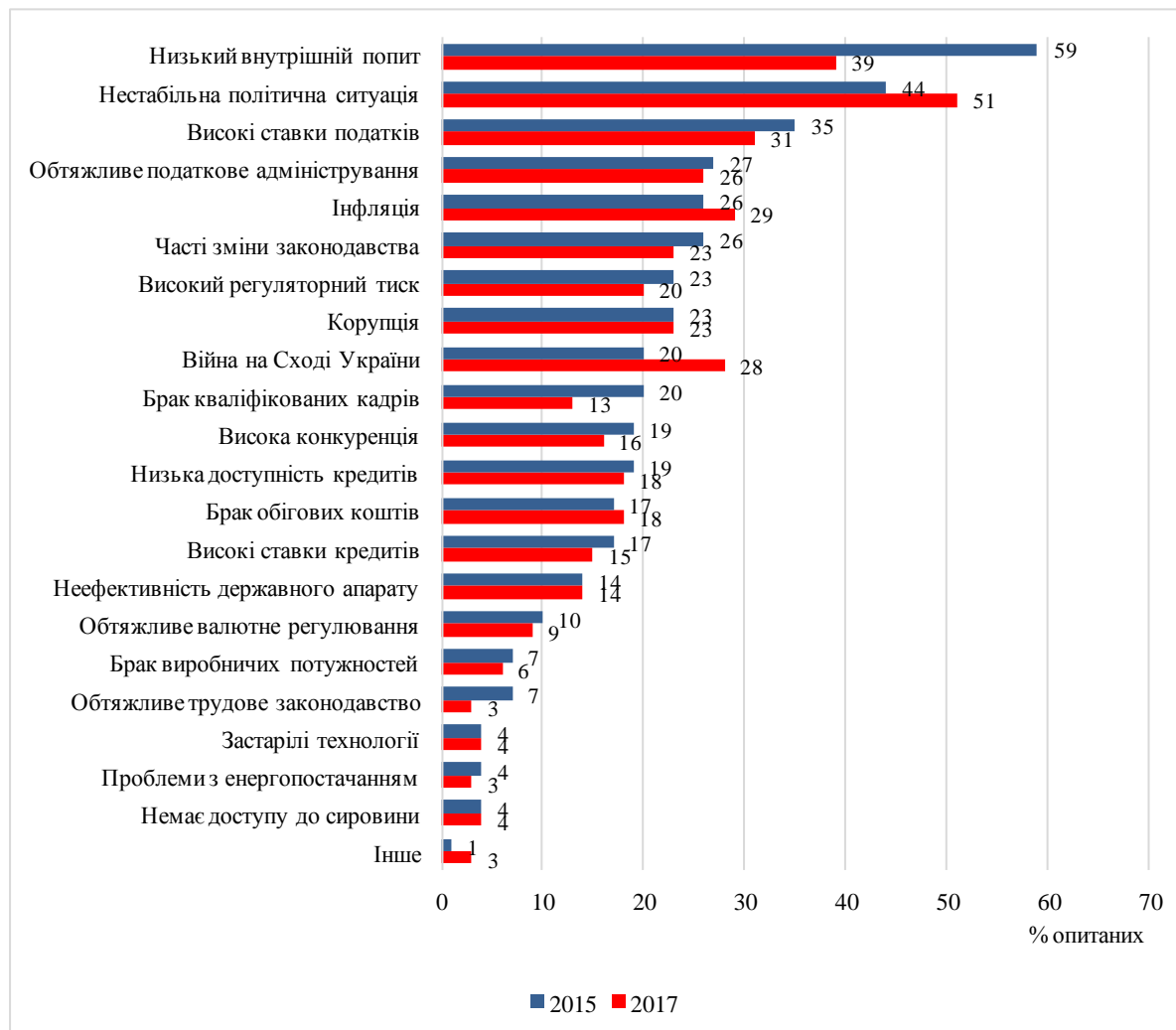

Рис.7. Найбільші перешкоди, що обмежують притік інвестицій в економіку України у 2015-2017 рр.

Джерело: побудовано автором за даними Інституту економічних досліджень та політичних консультацій

Отримані результати дали можливість підготувати підґрунтя для визначення напрямів та інструментів удосконалення державної інвестиційної політики національної економіки.

У четвертому розділі «**Напрями та інструменти удосконалення державної інвестиційної політики національної економіки**» здійснено узагальнений аналіз дискретної неокласичної моделі економічного зростання Солоу методами системного аналізу; здійснено узагальнення неокласичної моделі економічного зростання Солоу за рахунок введення виробничої функції у вигляді *S*-функції Річардса.

Одним з ключових чинників економічного розвитку національної економіки

є удосконалення законодавчої бази з метою стимулювання прямих іноземних інвестицій В роботі представлені основні критерії оцінки правового режиму інвестиційної діяльності провідних країн світу та України (табл. 4.)

Таблиця 4.

**Основні критерії оцінки правового режиму
інвестиційної діяльності провідних країн**

Критерії оцінки	Велика Британія	Франція	Японія	Іспанія	Росія	Україна
Національний режим	+	+	+	+	+	+
Спеціальний законодавчий акт по іноземних інвестиціях	-	-	-	+	+	+
Спеціальний орган, відповідальний за цю сферу	-	+	+	+	+	-
Інвестиційні пільги, в т. ч .:						
<i>податкові</i>	+	+	+	+	+	+
<i>митні</i>	-	-	+	-	-	-
<i>пільги на придбання землі і приміщень</i>	-	-	+	+	+	-
<i>субсидії для депресивних регіонів</i>	+	+	+	-	-	-
<i>пільгові позики</i>	+	+	+	-	-	-
Обмеження, в т. ч .:						
<i>допуск в економіку</i>	-	+	+	-	-	-
<i>допуск в окремі галузі</i>	+	+	+	+	+	+
<i>на вивезення капіталу</i>	-	-	-	-	-	-
<i>по громадянству керівників</i>	-	+	+	-	-	-

Джерело: укладено автором

Згідно проведеного дослідження встановлено, що чинне законодавство України щодо прямих іноземних інвестицій не в усьому відповідає вимогам міжнародної практики і глобальної тенденції лібералізації режиму їх залучення.

Встановлено, що для полегшення та спрощення процедури доступу іноземних інвесторів до потрібної інформації та даних про становище (економічне, організаційне, політичне тощо) на вітчизняному ринку інвестицій необхідно при Міністерстві економічного розвитку та торгівлі утворити Інформаційний центр сприяння інвестиціям, котрий формуватиме та систематизуватиме банк пропозицій за об'єктами та напрямками інвестування. Також Інформаційний центр сприяння інвестиціям має бути наділений правом подання пропозицій та рекомендацій, а також розробки заходів, спрямованих на формування як загальних умов розвитку ринкових відносин, так і специфічних, що безпосередньо відносяться до завдань залучення інвестицій, і вітчизняних, і іноземних. Це дозволить активізувати процес укладення міжнародних угод і договорів з метою заохочення і захисту інвестицій. Вказаній структурі варто розпочати з розробки механізмів залучення іноземних інвестицій в певні регіони країни, перспективні з точки зору розвитку (а подекуди і відновлення) промисловості, агропромислового комплексу та сфери послуг.

До заходів загального характеру щодо активізації інвестиційної політики, що впливають з успішного зарубіжного досвіду, серед першочергових варто виділити:

- досягнення згоди між владними установами (структурами, інституціями тощо), політичними партіями та громадськими організаціями;
- прискоренням роботи над подоланням корупції, хабарництва та створення в країні цивілізованого та некримінального ринку;
- активізацію боротьби зі злочинністю;
- стримування інфляції;
- перегляд податкового законодавства з метою його спрощення;
- вжиття заходів щодо стимулювання виробництва;
- акумулювання та мобілізацію вільних коштів (підприємств та організацій, а також населення) на інвестиційні потреби шляхом підвищення процентних ставок по депозитах і внесках;
- надання пільг інвесторам, у випадку, якщо їх кошти вкладаються в довгострокові інвестиції з метою компенсації «упущеної вигоди» від уповільненого обороту капіталу в порівнянні з альтернативними напрямками вкладень.

Серед спеціальних заходів, спрямованих на активізацію інвестиційної політики треба відзначити:

- створення широкої і конкурентної мережі державних інституцій, комерційних банків і страхових компаній, а також інформаційно-посередницьких центрів, які забезпечують цілісну систему прийому іноземного капіталу. Така мережа має включати страхування іноземний капітал від економічних та політичних ризиків; займатися на замовлення підбором інвестиційних проектів, пошуком зацікавлених капіталовкладеннях іноземних інвесторів і швидкому та всебічному оформленні інвестиційних угод;

- створення в Україні системи моніторингу інвестиційного клімату на національному та регіональному рівнях.

Аналіз вказаних напрямів та інструментів державної інвестиційної політики доводить доцільність застосування математичного апарату для вирішення прикладних завдань інвестування і зростання економіки. Складність реалізація інвестиційних процесів в національній економіці пов'язана з нелінійністю досліджуваних систем, їх великою розмірністю. Для пояснення нелінійних причинних залежностей в роботі простежено виникнення петель зворотних зв'язків в структурі даної складної системи.

Дискретна неокласична модель економічного зростання Солоу є нелінійним дискретним різницеvim рівнянням першого порядку.

$$k_{t+1} = k(t) + sf(k(t)) - (n + d)k(t) \quad (1) \quad t=0,1,2,\dots, \quad (3)$$

де $k(t)$ - рівень капіталовкладень на одиницю праці, $f(k(t))$ - виробнича функція,
 s -норма заощадження,
 n -темп зростання населення,
 d -норма амортизації.

Центральним завданням аналізу рівняння (3) є побудова точок рівноваги (нерухомих точок) і оцінка впливу зміни параметрів системи (n, d, s) на рівень капіталовкладень $k(t)$. У класичному аналізі рівняння (3), прийнятому в підручниках з економіки, цей аналіз проводиться на якісному рівні.

Застосування методу системної динаміки - нелінійної теорії дискретних динамічних систем – дає змогу отримати кількісні результати. Проілюструємо цей факт фрагментом з дисертації. На основі пакета EFChaos побудовані імітаційні моделі моделі Солоу та їх узагальнення.

Існування точок рівноваги встановлюється за допомогою фазової діаграми: $k(t+1)$ - $k(t)$ діаграма Ламерея. При побудові прийнято:

$$f(k(t)) = \sqrt[2]{k(t)}, \quad s=0.3, \quad n=0.1, \quad d=0.2.$$

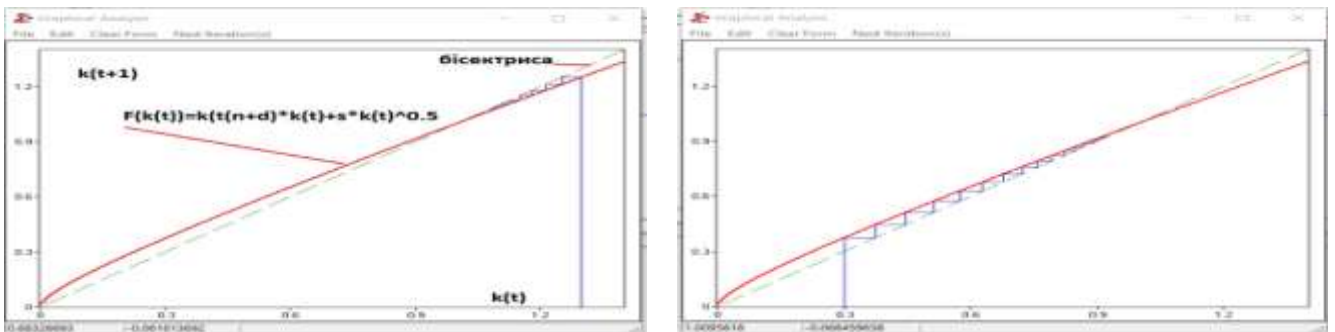

Рис.8. Фрагменти послідовності математичних обчислень та побудови точок рівноваги

Джерело: побудовано автором

Розглянемо залежність точок рівноваги від зміни параметра s (рис. 9).

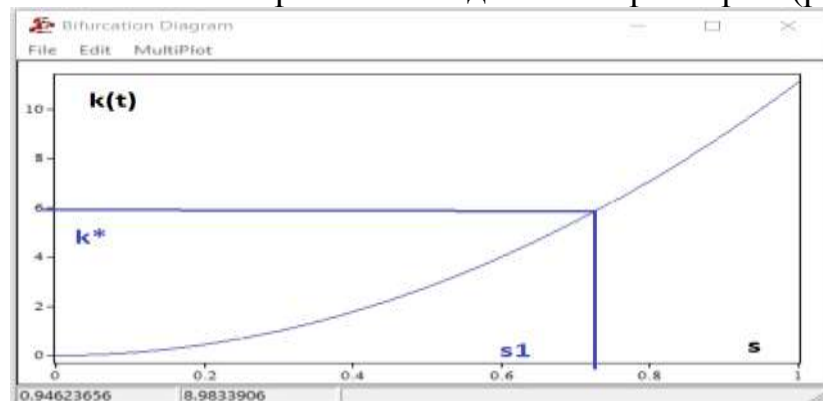

Рис.9. Біфуркаційна діаграма зміни $k(t)$ в залежності від параметра s в проміжку $[0,1]$

Джерело: побудовано автором

Як засвідчує рис.9 старший рівень показника Ляпунова знаходиться на рівні - 0.18 майже на всьому інтервалі зміни s .

Повернемося до розгляду дискретної неокласичної моделі економічного зростання Солоу наведеного у формулі 3. При складанні даного рівняння робиться припущення, що виробнича технологія задовольняє умови Ікеди:

$$\begin{aligned} \lim_{k \rightarrow 0} f(k) &= 0, & \lim_{k \rightarrow \infty} f(k) &= \infty \\ \lim_{k \rightarrow 0} f'(k) &= 0, & \lim_{k \rightarrow \infty} f'(k) &= \infty \end{aligned} \quad (4)$$

З умов (4) випливає, що реальні інвестиції $i(t) = sf(k(t))$ і заощадження $c(t) = (1-s) * f(k(t))$ ростуть необмежено:

$$\lim_{k \rightarrow \infty} i(k) = \infty, \quad \lim_{k \rightarrow \infty} c(k) = \infty \quad (5)$$

Таке припущення про виробничу технологію не реалістичне. Тому доцільно провести узагальнення моделі (3) за рахунок вибору виробничої функції у вигляді логістичної функції (S-кривої) Річардса.

$$f(k) = (-u_2 + A * (1 + T * (\exp(-l * (k - m_2))))^{-1/T} \quad (6)$$

Тут параметри A , T , l характеризують форму S-кривої. Параметри m_2 , u_2 характеризують її положення щодо початку координат. Логістичні криві добре описують технологічний уклад, котрий зображений на рис. 10. Відзначено, що безліч видів інфраструктури в країнах світу (не тільки в США) також підкоряються логістичним закономірностям (рис. 11)

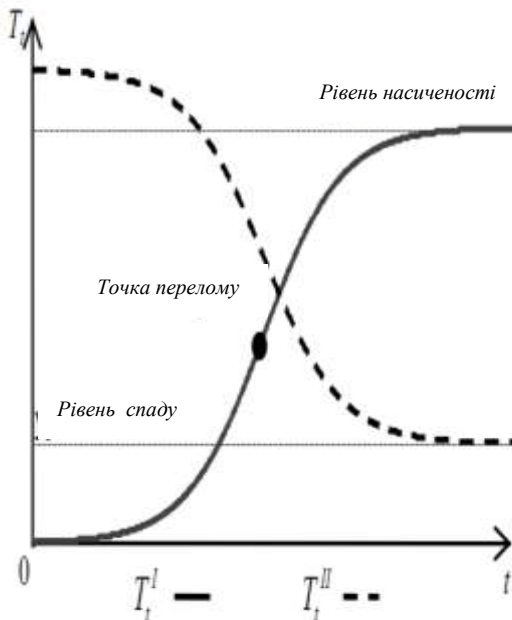

Рис.10. Зростаюча і спадна логістичні функції

Джерело: побудовано автором

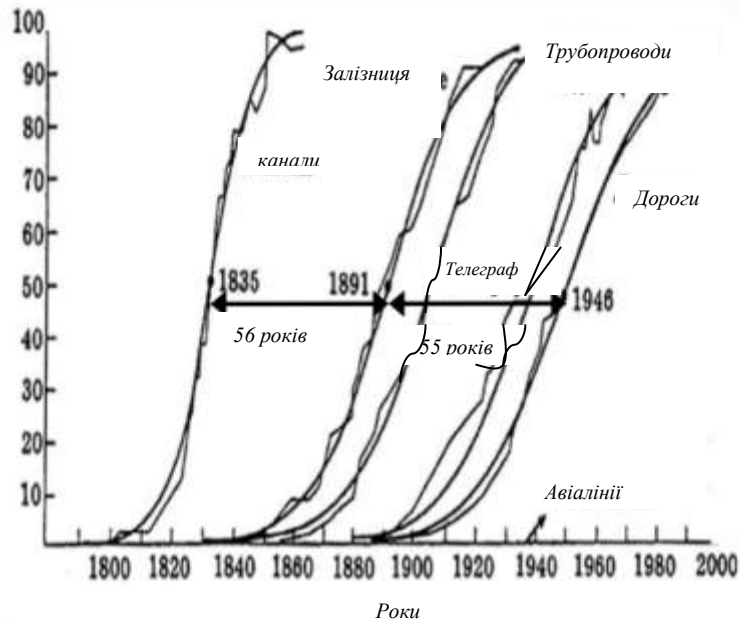

Рис.11. Динаміка розвитку інфраструктури США

Розглянемо діаграму Солоу для узагальненого рівняння Солоу. Тут є одне стійке положення рівноваги в точці А рис. 12.

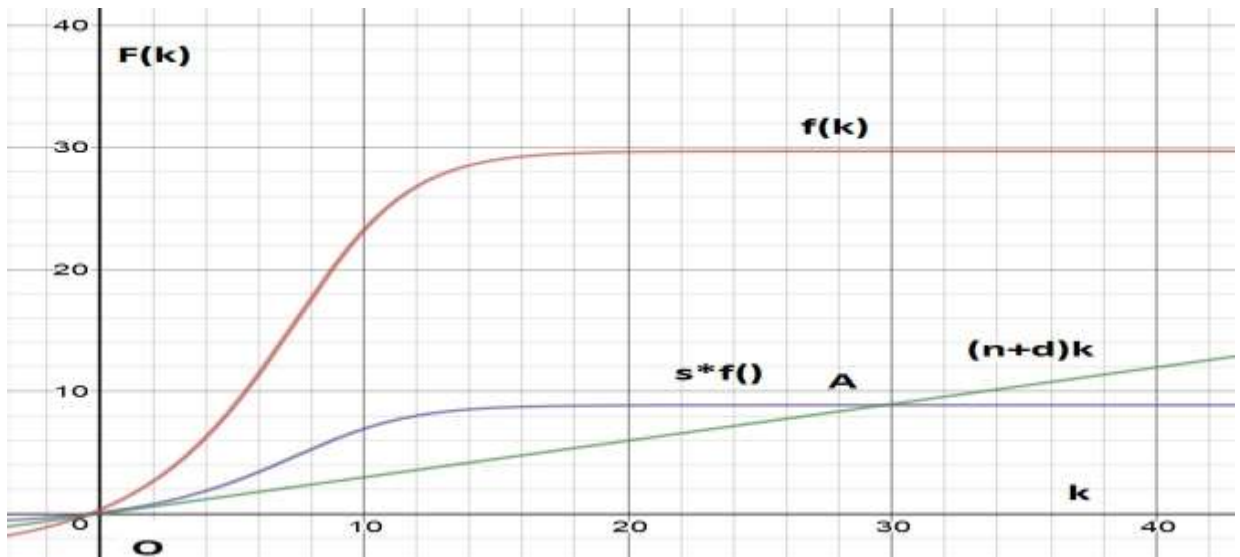

Рис.12. Рівновага у співвідношенні реальних інвестицій та споживання

Джерело: побудовано автором

Як видно з рис. 12 після досягнення рівноваги реальні інвестиції і споживання на відрізку насичення виробничої функції постійні і рівні $s * A$ та $(1 - s) * A$, відповідно. Це є сигнал про необхідність зміни технології.

Сфера існування положень рівноваги в залежності від параметра s представлені на біфуркаційній діаграмі (рис. 13). А їх стійкість визначається діаграмою Ляпунова (рис. 14).

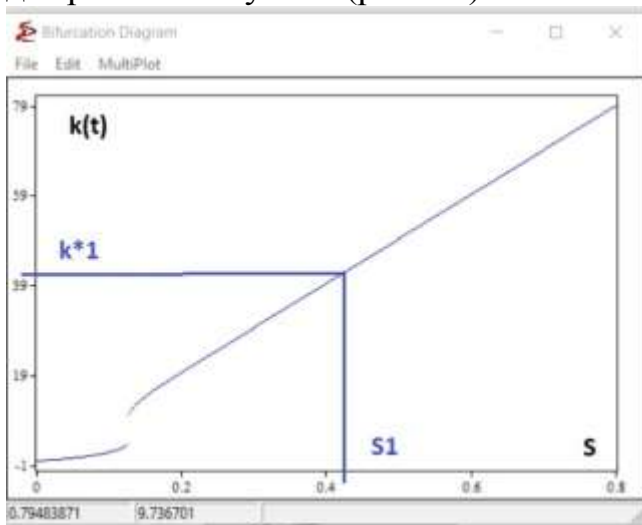

Рис.13. Рівновага в залежності від зміни параметра s

Джерело: побудовано автором

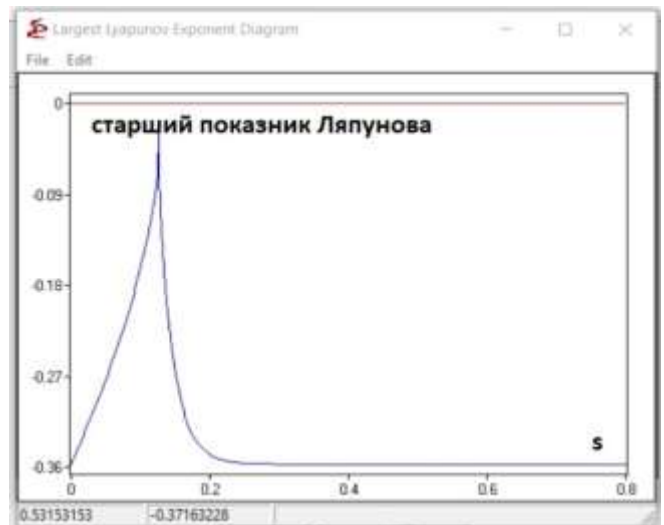

Рис.14. Стійкість рівноваги

На основі моделей доведено, для, що: а) може існувати кілька положень рівноваги (перша модифікована версія моделі Солоу); б) поряд з положеннями рівноваги можуть існувати стійкі двохперіодичні коливання (друга модифікована версія моделі Солоу). Це створює надійну основу для вирішення прикладних завдань інвестування і зростання економіки. З метою уникнення неефективного застосування державних інвестицій та нівелювання ризику неправильного управління ними (інвестиціями) в роботі обґрунтовано основні компоненти

моделі державної інвестиційної політики національної економіки.

У п'ятому розділі **«Модель формування ефективної державної інвестиційної політики національної економіки»** визначено, як засіб імітаційного моделювання інвестиційних процесів в національній економіці, системну динаміку розглянуто формування конкурентного інвестиційного середовища та запропоновано систему захисту інвестицій; узагальнено основні положення моделі державної інвестиційної політики національної економіки; розроблено систему інструментів та заходів державної інвестиційної політики з метою модернізації національної економіки.

Ефективне функціонування та розвиток конкурентного інвестиційного середовища безпосередньо залежать від успіху впроваджених реформ. Для залучення інвесторів в національну економіку держава зобов'язана гарантувати захист інвестицій незалежно від форм власності, будь-то національні інвестиції чи іноземні та забезпечувати необхідні економічні та законодавчі підвалини для подолання кризових явищ, які є відображенням накопичених в попередні роки невирішених проблем. Іншими словами, необхідно вирішити такі проблеми: забезпечити умови формування конкурентного інвестиційного середовища; налагодити систему захисту інвестицій; впровадити державні гарантії захисту інвестицій, зупинити розвиток тіньової економіки, подолати корупцію та хабарництво. Проте більш потужним джерелом виникнення такого роду проблем, на думку автора, є наявність об'єктивних протиріч, пов'язаних із невідповідністю традиційних ринкових механізмів формування конкурентного інвестиційного середовища пріоритетам та імперативам новітніх інформаційно-комунікативних та цифрових технологій.

Доведено необхідність формування концептуальних засад моделі державної інвестиційної політики. Результатом дослідження стало створення проекту Концепції державної інвестиційної політики, що містить пріоритетні цілі і завдання досягнення, шляхи, способи та методи їх реалізації, які адекватно відображають роль інвестицій у соціально-економічному розвитку національної економіки та яка надасть змогу створити базис для подальшої економіко-інституціональної розбудови господарського комплексу країни та зміцнення її конкурентних позицій на національному та міжнародному рівнях.

Встановлено, що основною причиною неефективного застосування державних інвестицій є неправильне управління ними, тому головними компонентами моделі державної інвестиційної політики національної економіки є ті, що зображені на рис. 8.

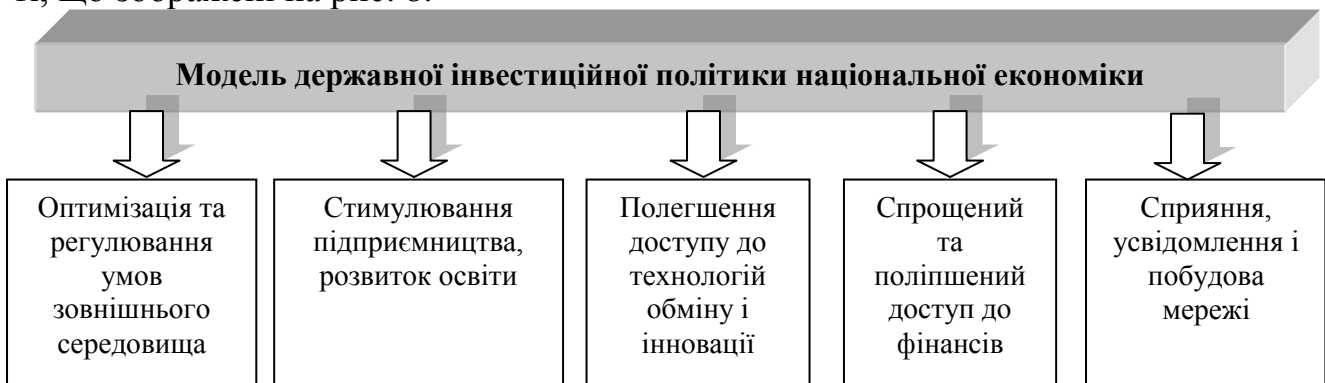

Рис.8. Основні компоненти моделі державної інвестиційної політики національної економіки

Джерело: укладено автором

Головними завданнями у процесі формування моделі державної інвестиційної політики можна виділити такі напрями впливу, які діляться на: застосування інвестицій для формування та розширення виробничих потужностей, людський капітал, вміння та навички, технології та ноу-хау, інфраструктура, розвиток підприємництва, забезпеченість підпорядкованості та узгодженості інвестиційної політики з економічною політикою, що спрямована на загальні цілі розвитку національного господарства для посилення міжнародної конкурентоспроможності.

Через відсутність узгодженого підходу до формування державної інвестиційної політики національної економіки, а також розробленої ефективної моделі та відповідних заходів ідея державної інвестиційної політики може залишитися нереалізованою. Наші дослідження довели, що для досягнення зазначених напрямів впливу при реалізації державної інвестиційної політики необхідним є здійснення наступного комплексу конкретних заходів, спрямованих на модернізацію національної економіки:

1. Введення гнучкої податкової політики, в тому числі пільгового оподаткування на реінвестований прибуток в інноваційні проекти.

2. Розробка елементів грошово-кредитної політики, що стимулює інвестування на довгострокову перспективу.

3. Якісна зміна механізму державного регулювання системи фінансування сфери НДДКР.

4. Використання можливостей біржового механізму освоєння наукомісткої продукції, заснованого на високоефективних технологіях, із залученням крупних інвесторів для прискореної реалізації інноваційних проектів.

5. Формування фінансової підтримки державою та неурядовими фондами інноваційного процесу.

Досягнення цілей державної інвестиційної політики неможливо без економічної стабільності та політичної цілісності. Це підтверджується спеціальними дослідженнями, що відображають сильний і стійкий негативний зв'язок інвестицій практично з усіма джерелами невизначеності. Інший аспект тієї ж проблеми становить вплив на інвестиції довіри підприємців до влади - він включає: передбачуваність дій влади, впевненість підприємців в особистій безпеці і захищеності власності, рівень корупції та інші аналогічні фактори.

Відзначено, що в рамках державної інвестиційної політики застосовується досить широкий інструментарій, представлений макроекономічними, мікроекономічними та інституціональними інструментами. Серед останніх найбільш перспективними є використання інститутів розвитку, які, реалізуючи механізм державно-приватного партнерства, здатні забезпечити дотримання інтересів бізнесу і держави та сприяти перерозподілу інвестицій як в галузі економіки, які потребують модернізації, так і в галузях, які здатні стати локомотивами економічного зростання.

ВИСНОВКИ

У дисертації на основі положень інституціоналізму здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано нове розв'язання важливої наукової проблеми, а саме наукове обґрунтування та розробка теоретико-методологічних основ державної інвестиційної політики національної економіки і щодо визначення напрямів та інструментів стимулювання інвестиційної діяльності задля активізації розвитку національної економіки в контексті сучасних соціально-економічних і політичних процесів. Сформульовано ряд висновків концептуально-теоретичного, методологічного та науково-практичного характеру, що свідчить про виконання основних завдань відповідно до поставленої мети дисертації.

1. Державна інвестиційна політика національної економіки потребує відповідного обґрунтування цілей, змісту і значення для економіки загалом і встановлення її взаємозв'язку з економічною політикою зокрема. В дисертації розкрито теоретичні основи державної інвестиційної політики в сучасному вимірі завдань розвитку економіки.

2. Сформоване в дисертації уявлення щодо сутності та процесу формування державної інвестиційної політики національної економіки як система заходів, вживаних на національному рівні відповідними органами державного управління, котрі визначають обсяг, структуру та основні напрями вкладень коштів, ресурсів, праці, капіталу, інтелектуальної власності тощо на основі узгодження економічних інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, що має на меті вибір найбільш ефективних напрямів досягнення цілей сталого розвитку, з урахуванням очікуваного соціально-економічного результату, забезпечення економічного зростання та суспільного добробуту на основі врахування макроекономічних змін та тенденцій, виступає як більш витончене її розуміння в категоріях інституціональної теорії.

3. Визначено регуляторні інструменти та методи державної інвестиційної політики за вмiлого застосування котрих досягаються поставлені цілі та визначені завдання. Здійснене в роботі порівняння адміністративних та економічних методів державної інвестиційної політики за такими кваліфікаційними ознаками як: основоположні засади, сфера впливу, відповідальність та виконання, посилює методологічну базу їх виявлення й систематизації.

4. Виявлено тенденції інвестиційної політики України, які характеризуються зростанням кількості інвестиційних угод. Встановлено, що дієвим механізмом інвестиційної політики є державно-приватне партнерство та індустриальні (промислові) парки. Станом на 1 січня 2018 року на засадах державно-приватного партнерства в Україні реалізується 177 проектів також пріоритет віддається створенню індустриальних парків.

5. Розкрито теоретичні основи державної інвестиційної політики та її спрямованості на зростання національної економіки, що залежить від конкретних економічних, політичних, географічних та інших умов в державі. Встановлено, що державна інвестиційна політика повинна включати ідею та концепцію, програму реалізації та нормативно-правове забезпечення процедур управління і регулювання.

6. Проведене наукове дослідження дало можливість встановити методичні основи визначення індикаторів інвестиційної привабливості національної економіки, яку ми розглянуто з позицій секторально-галузевих та просторово-територіальних змін.

7. Якщо розглядати державну інвестиційну політику з позиції «успішного» світового досвіду в процесі модернізації економіки, то сучасні умови світової взаємодії, інтеграції та глобалізації доводять необхідність врахування факторів, які зумовлені особливостями та специфікою розвитку кожної окремої країни.

8. Моніторинг прогресу країн світу у вдосконаленні їх інвестиційної політики та інвестиційного клімату, що здійснюється провідними організаціями дав змогу виявити ключові проблеми, виклики та ризики інвестиційної політики України. Зокрема в дисертації виокремлено фактори негативного впливу на інвестиційну політику України, а також визначено сукупний вплив об'єктивних і суб'єктивних чинників, що спровокувало спад інвестиційної активності та загостило кризові явища в економіці.

9. Оцінено економічне становище України з позиції теорії періодизації соціально-економічного розвитку з метою виявлення передумов подальшого розвитку та визначення стратегічних пріоритетів державної інвестиційної політики.

10. Проведений аналіз діяльності на інвестиційному ринку України показав, що протягом 2010-2017 рр. відбувалися значні коливання. Приплив інвестицій в 2017 році знизився в порівнянні з 2016 роком на 57,5%, до \$1,6 млрд. дол. США з \$4,4 млрд. дол. США, що було обумовлено девальвацією національної грошової одиниці, зростанням тарифів на електроенергію та газ для промислових споживачів та зменшенням внутрішнього споживчого попиту через уповільнення росту реальної заробітної плати та погіршення очікувань домогосподарств.

11. Наші дослідження довели взаємозв'язок макроекономічних умов та державної інвестиційної політики. В дисертації впорядковано систему індикаторів та базових показників світового рівня, зміна котрих викликає реакцію зміни національних параметрів що відображають вплив на державну інвестиційну політику.

12. Дослідження основні фактори впливу параметрів державної інвестиційної політики на національну економіку та розвиток інвестиційного ринку України дали змогу встановити найбільші перешкоди, що обмежують притік інвестицій в національну економіку.

13. В дисертації обґрунтовано основні напрями удосконалення системи залучення інвестицій з метою активізації зростання національної економіки. Завдяки оцінюванню критеріїв правового режиму інвестиційної діяльності в Україні та провідних країнах світу визначено, що чинне законодавство України щодо прямих іноземних інвестицій не в усьому відповідає вимогам міжнародної практики.

14. Здійснено узагальнений аналіз методами системного аналізу неокласичної моделі економічного зростання Солоу з метою виявлення найбільш значимих параметрів їх кількісної оцінки і стійкості.

15. Проведено узагальнення неокласичної моделі економічного зростання Солоу методами системного аналізу за рахунок введення виробничої функції у вигляді S-функції Річардса з метою отримання якісно нових результатів.

16. Для формування та реалізації державної інвестиційної політики в дисертації запропоновано удосконалення інструментів формування конкурентного середовища заходами загального та спеціального характеру, а також доведено, що для ефективного функціонування та розвитку конкурентного інвестиційного середовища держава зобов'язана гарантувати захист інвестицій незалежно від форм власності.

17. В роботу набули подальшого розвитку розуміння апарату системного аналізу, що трактує систему як упорядковану сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів: *по-перше*, він розглядається як єдине ціле, що складається з взаємозв'язаних різнорідних, але одночасно сумісних частин - об'єктів та суб'єктів інвестиційної діяльності; *по-друге*, наявність стійких зв'язків і відносин між його учасниками, *по-третьє*, при формуванні та впорядкуванні (в часі і просторі) істотних зв'язків і взаємин між учасниками інвестиційної діяльності складається певна структура; *по-четверте*, наявність інтеграційних якостей, які притаманні інвестиційному процесу як цілісної системи, але не властиві жодному з його елементів окремо. Ефект системності, іменований властивістю емерджентності (цілісності), є результатом синергічної взаємодії всіх елементів інвестиційної системи; *по-п'яте*, принцип контрінтуїтивності складних систем, дозволяє усвідомити і виявити так звані «чутливі точки», впливаючи на які можна цілеспрямовано змінювати стан і поведінку інвестиційної системи. Причому впливу можуть бути незрівнянно менше, ніж їх наслідки. Таким чином, системне представлення інвестиційного процесу на базі виявлених закономірностей дозволяє встановити загальні тенденції його розвитку, визначити поетапно характер майбутніх змін і підвищити результативність інвестиційної системи.

18. В дисертації узагальнюється основна модель економічного зростання Солоу за рахунок спеціального вибору виробничої функції. Це дозволило показати, що: а) може існувати кілька положень рівноваги (перша модифікована версія моделі Солоу); б) поряд з положеннями рівноваги можуть існувати стійкі двохперіодичні коливання (друга модифікована версія моделі Солоу). Обидва результати нові та в економічних дослідженнях не описані. На основі пакета Ithink побудовані імітаційні моделі моделі Солоу та їх узагальнення. Це створює надійну основу для вирішення прикладних завдань інвестування і зростання економіки. З метою уникнення неефективного застосування державних інвестицій та нівелювання ризику неправильного управління ними (інвестиціями) в роботі обґрунтовано основні компоненти моделі державної інвестиційної політики національної економіки;

19. Розроблено концептуальні засади моделі державної інвестиційної політики, запропоновано проект Концепції державної інвестиційної політики. Метою даного документу є визначення основних засад та напрямів державної інвестиційної політики національної економіки, що дозволить забезпечити захист національних інтересів, надасть змогу створити базис для подальшої економіко-інституціональної розбудови господарського комплексу і сприятиме ефективному функціонуванню національної економіки та економічному зростанню держави.

20. Через відсутність узгодженого підходу до формування державної інвестиційної політики визначені компоненти моделі державної інвестиційної політики національної економіки та напрями впливу можуть залишатися «на папері», тобто нереалізованими. Проведене дослідження довело, що в рамках державної інвестиційної політики можливим є застосування широкого інструментарію, представленого макроекономічними, мікроекономічними та інституціональними інструментами.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії та посібники:

1. Сержанов В.В. Формування державної інвестиційної політики розвитку національного господарства: [моногр.] / В.В. Сержанов. – К.: Національна академія управління, 2018 – 281 с.

2. Сержанов В.В. Заходи активізації процесу модернізації національної економіки при реалізації інвестиційної політики: *Sozioökonomische und rechtliche Faktoren der sozialen Entwicklung unter den Bedingungen der Globalisierung*. Hrsg. von Doktor der Wirtschaftswissenschaften, Professor Yu.V. Pasichnyk – Kollektive Monographie in 2 Bänden, B. 1 – Shioda GmbH, Steyr, Austria, 2018. – 470 p. – С. 60–68.

3. Сержанов В.В. Птащенко Л.О. Фінансовий контролінг: навч. посіб. / Сержанов В. В., Птащенко Л. О. – К.: ЦУЛ, 2016. – 400 с. (*Особистий внесок: визначено концептуальні засади та методи вартісно-орієнтованого й стратегічного фінансового контролінгу, системи збалансованих показників, фінансової діагностики й моніторингу*).

Статті у наукових фахових виданнях України:

4. Сержанов В.В. Характеристика стану державного боргу України / В.В. Сержанов // Науковий вісник Ужгородського університету. — Серія "Економіка". — 2011 рік. — Випуск 32 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_32/statti/4_1.htm

5. Сержанов В.В., Костьов'ят Г.І. Аналіз дефіциту державного бюджету України / В.В. Сержанов, Г.І. Костьов'ят // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Економіка. – 2012. – Вип. 3. – с. 3-9. (*Особистий внесок: дано характеристику структурі джерел фінансування державного бюджету за період 2006-2011 рр.*).

6. Сержанов В.В., Костьов'ят Г.І. Аналіз валютного ринку і розвиток банківської системи в Україні / В.В. Сержанов, Г.І. Костьов'ят // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Економіка. – 2013. – Вип. 3. – с. 227-229. (*Особистий внесок: розглянуто роль і бар'єри на шляху розвитку*

економіки України).

7. Сержанов В.В., Мазур О.А. Державне регулювання у сфері детінізації економічних відносин / В.В. Сержанов, О.А. Мазур // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Економіка. – 2015. – Вип. 1(3). – с. 114-118. *(Особистий внесок: запропоновано принципи державного регулювання у сфері детінізації економічних відносин).*

8. Сержанов В.В., Мазур О.А. Вплив тінізації економіки на інвестиційний процес країни / В.В. Сержанов, О.А. Мазур // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2015. – Вип. 1. – с. 16-23. *(Особистий внесок: проведено порівняльний аналіз статистичних та розрахункових даних, які характеризують інвестиційний процес, результативність діяльності промислового сектору та динаміку сприятливих для тінізації економічної діяльності процесів).*

9. Сержанов В.В. Вплив інвестиційної політики на гомеостазис національної економічної системи крізь призму інновацій [Електронний ресурс] / В.В. Сержанов, І.Ю. Штулер // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016.- №2. - Режим доступу до журналу: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/2-2016-ukr> *(Особистий внесок: описано процес формування сталого економічного відтворення інвестиційно-інноваційного типу в моделі гомеостазису національної економіки).*

10. Сержанов В.В., Штулер І.Ю. Державне регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу АПК: спонукальний механізм / В.В. Сержанов, І.Ю. Штулер // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. - №4 (101).- Київ, 2016. – С. 29 - 35. [Фахове видання, Ulrich's Periodical Directory, EBSCOhost, WorldCat, РИИЦ, Index Copernicus, Research Bible, PBN, JIF, OAJI, InfoBase Index, ISI, UIF, CiteFactor, Google Scholar]. *(Особистий внесок: запропоновано підхід до оцінки інноваційного потенціалу АПК, що базується на виділенні окремих елементів інноваційного процесу, надасть змогу передбачити, можливі відхилення в управлінні інноваційною діяльністю і регулювати відносини задіяних суб'єктів господарювання).*

11. Сержанов В.В. Державна стратегія інвестиційної підтримки кредитно-кооперативного сектору національної економіки [Електронний ресурс] / В.В. Сержанов // Економіка та суспільство. – 2017. – Випуск 11. – Режим доступу до журналу: <http://www.economyandsociety.in.ua>

12. Сержанов В.В. Особливості державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації / В.В. Сержанов // Проблеми системного підходу в економіці. – 2017. – Випуск 4 (60). – С. 76–81.

13. Сержанов В.В. Модель державного регулювання інвестиційної політики в системі кредитної кооперації [Електронний ресурс] / В.В. Сержанов // Інфраструктура ринку. – 2017. – Випуск 10. – Режим доступу до журналу: <http://market-infr.od.ua/uk/10-2017>

14. Сержанов В.В. Координація інститутів розвитку та державних цільових програм як інструментів державної інвестиційної політики [Електронний ресурс] / В.В. Сержанов // Інфраструктура ринку. – 2017. – Випуск 11. – Режим доступу до журналу: <http://market-infr.od.ua/uk/11-2017>

15. Сержанов В.В. Етапи формування моделі державної інвестиційної політики – інструменту підвищення конкурентоспроможності національної економіки / В.В. Сержанов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2017. – Випуск 26. Частина 1. – С. 107–110.

16. Сержанов В.В. Оцінювання результативності інвестиційної політики держави / В.В.Сержанов // Інтелект - XXI. – 2017. – № 5. – С. 96-100 [*міжнародна наукометрична база: Index Copernicus*].

17. Сержанов В.В. Макроекономічні умови формування державної інвестиційної політики / В.В.Сержанов // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Випуск 21. – С. 53–57.

18. Сержанов В.В. Державна інвестиційна політика як інструмент модернізації національної економіки / В.В.Сержанов // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії – 2017. – Випуск 5(11) Частина 1 – С. 73–79.

19. Сержанов В.В. Умови формування державної інвестиційної політики «нового покоління» / В.В.Сержанов // Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка» – 2017. – Том. 22. Випуск 9 (62). – С. 22–26.

20. Сержанов В.В. Штулер І.Ю. Державна політика залучення інвестицій в стратегії розвитку національних економік /В.В. Сержанов, І.Ю. Штулер // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – Випуск 16. Частина 2. – С. 162–166. (*Особистий внесок: розкрито державну політику залучення інвестицій у стратегії розвитку національних економік*) [*Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus*].

21. Сержанов В.В. Аналіз інвестиційного потенціалу національної економіки та його використання / В.В.Сержанов // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського «Економічні науки». – 2017. – № 2 . – С. 147–153.

22. Сержанов В., Арошидзе П., Мамуладзе Г. Проблеми експорту вітчизняних товарів в умовах поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі з ЄС: приклад Грузії /В. Сержанов, П. Арошидзе, Г. Мамуладзе // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2017. – № 5 (115). – С. 45–49. (*Особистий внесок: виявлено інвестиційні переваги поглибленої та всеосяжної торгівлі з ЄС для економічного розвитку країн*) [*Міжнародні наукометричні бази: Ulrich's Periodicals Directory, EBSCOhost, WorldCat, PИИЦ, Index Copernicus, Research Bible, PBN, JIF, OAJI, InfoBase Index, ISI, UIF, CiteFactor, Google Scholar*]

23. Сержанов В.В. Заходи активізації процесів модернізації під час реалізації державної інвестиційної політики / В.В.Сержанов // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Випуск 24. – С. 85–89.

24. Сержанов В.В. Інституціональні інструменти державної інвестиційної політики / В.В.Сержанов // Вісник Волинського Інституту економіки та менеджменту. – 2017. – № 19. – С. 336 – 340.

25. Сержанов В.В. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики / В.В.Сержанов // Бізнес Навігатор. – 2018. – Випуск 1-1 (44). – С. 81-84.

26. Сержанов В.В. Досвід Японії державної інвестиційної політики

[Електронний ресурс] / В.В.Сержанов // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2018. – Випуск 2(13). – Режим доступу до журналу: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/>

27. Сержанов В.В. Архітектура державної інвестиційної політики [Електронний ресурс] / В.В.Сержанов // Інфраструктура ринку. – 2018. – Випуск 17. – Режим доступу до журналу: <http://market-infr.od.ua/uk/17-2018>

28. Сержанов В.В. Інвестиції та економічне зростання: емпіричний огляд / В.В.Сержанов // Науковий вісник Херсонського державного університету Серія «Економічні науки». – 2018. – Випуск 29 (Частина 1). – С. 122–125. [Міжнародна наукометрична база: *Index Copernicus*].

29. Сержанов В.В. Механізм управління інноваційними інтересами підприємництва в умовах формування нової інвестиційної політики / В.В.Сержанов // Збірник наукових праць ДДУУ: Том ХІХ. Серія Економіка. «Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. – 2018. – Випуск 306. – С. 67-71.

30. Сержанов В.В. Організаційно-правове забезпечення інноваційних інтересів в контексті євро інтеграційного вектору національного розвитку / В.В. Сержанов // МЕНЕДЖЕР: Вісник Донецького державного університету управління. Серія «Економіка». – 2018. – Випуск 2 (79). – С.99-105.

Статті у інших наукових виданнях:

31. Сержанов В.В., Мазур О.А. Тіньова економіка в країнах Митного Союзу / В.В. Сержанов, О.А. Мазур // Молодий вчений. – 2015. – Вип. 10(2). – с. 43-47. *(Особистий внесок: проаналізовано основні ключові фактори досягнення країнами конкурентного лідерства в глобальній економіці). [міжнародні наукометричні бази: Index Copernicus, РИИЦ, Google Scholar, CiteFactor, Research Bible].*

32. Сержанов В.В. Інновації та тенденції розвитку АПК в Україні / В.В. Сержанов // Збірник наукових праць «Актуальные научные исследования в современном мире». – 2017. – Випуск 11 (19). – С. 117–123. [міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus, Бібліомерика української науки, РИИЦ, Google Scholar*].

33. Сержанов В. В, Костьов'ят Г.І. Костомізація виробництва як напрямок підвищення ефективності економіки країни / В. В. Сержанов, Г.І. Костьов'ят // Електронне наукове видання «Modern Economics». - 2017. - № 3. - С. 107-113. *(Особистий внесок: досліджено напрямки активізації залучення інвестицій в національну економіку України, зокрема в контексті можливостей костомізації виробництва в нашій державі).*

Публікації у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференцій:

34. Сержанов В.В. Державні засади управління інвестиційно-інноваційними процесами на прикладі АПК/ В.В.Сержанов // Матеріали ІІ всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України» (м. Харків, 26 жовтня 2016 р.). – Харків: ХНАДУ, 2016. – С. 9–13.

35. Сержанов В.В., Костьов'ят Г.І. Плюралістичний стан державних фінансів / В.В.Сержанов, Г.І.Костьов'ят // Матеріали ІІ Міжнародної науково-

практичної конференції «Фінансово-кредитна система: вектор розвитку» (м. Ужгород, 26 квітня 2017 р.). – Ужгород. Видавництво «Говерла», 2017. – 43-44. (*Особистий внесок: досліджено питання дисбалансу бюджетної системи*).

36. Сержанов В.В. Фактори впливу на формування інвестиційної політики національної економіки / В.В.Сержанов // Матеріали XVI-го Міжнародного наукового семінару «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи» (м. Київ – оз. Світязь, 3-7 липня 2017 р.). – К: Національна академія управління, 2017. – С. 68-71.

37. Сержанов В.В. Напрями впливу інвестиційної політики на економічне зростання національного господарства / В.В.Сержанов // Thesis of the 5-th International Scientific Seminar «Formation of Knowledge Economy as the Basis for Information Society» (Kyiv - Vienna, 16-19 Desember 2017). – Kyiv - Vienna: International Academy of Information Science, 2018. – P. 108–111.

38. Сержанов В.В. Класифікація загроз державній інвестиційній політиці / В.В. Сержанов // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінанси, підприємництво та облік: національні особливості та світові тенденції» (м. Київ, 7 квітня 2018 р.). – К :ГО «Київський економічний науковий центр», 2018. – С. 12–16.

39. Сержанов В.В. Перелік рекомендацій з розвитку венчурного інвестування в національній економіці / В.В. Сержанов // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки країни: можливості, проблеми, перспективи» (м. Запоріжжя, 14 квітня 2018 р.). – Запоріжжя: ГО «СІЕУ» 2018. – С. 43–47.

40. Сержанов В.В. Вплив інвестицій на економічне зростання / В.В.Сержанов // Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Емерджентність економічних систем у сфері управління суспільним розвитком» (м. Черкаси, 18-19 квітня 2018 р.). – Черкаси: СУЕМ, 2018. – С. 25–27.

41. Сержанов В.В. Інвестиції та глобалізація: діалектика взаємодії / В.В.Сержанов // Матеріали I Міжнародної наукової Інтернет-конференції «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (м. Київ-Баку, 28-29 червня 2018 р.). – К.: НАУ. – 2018. – С. 22–24.

42. Сержанов В.В. Аналіз інвестиційної діяльності України в 2017 році / В.В.Сержанов // Матеріали II Міжнародної наукової Інтернет-конференції «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (м. Київ-Funglin, 12-14 жовтня 2018 р.). – К.: НАУ. – 2018. – С. 47–50.

43. Сержанов В. В. Птащенко Л.О. Інвестиційні рішення реформування підприємств комунального сектору в Україні / В. В. Сержанов, Л.О. Птащенко // Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток фінансового ринку в Україні: проблеми та перспективи» (м. Полтава, 8 листопада 2018 р.). - 2018. – Полтава: ПолтНТУ. - С. 114-116. (*Особистий внесок: здійснено оцінювання загальної потреби в інвестиціях підприємств теплопостачання*).

АНОТАЦІЯ

Сержанов В.В. Державна інвестиційна політика національної економіки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством. – Національна академія управління, м. Київ, 2018.

Розкрито теоретичні основи державної інвестиційної політики в сучасному вимірі завдань розвитку економіки. Досліджено сутність та процес формування державної інвестиційної політики національної економіки. Визначено регуляторні інструменти та методи державної інвестиційної політики. Виявлено суперечності та тенденції інвестиційної політики України.

Розкрито теоретичні основи державної інвестиційної політики та її спрямованості на зростання національної економіки. Узагальнено методичні основи визначення індикаторів інвестиційної привабливості секторів національної економіки. Вивчено світовий досвід державної інвестиційної політики в процесі модернізації економіки. Виявлено ключові проблеми, виклики та ризики інвестиційної політики України.

Проведено оцінювання економічного становища України з позиції теорії періодизації соціально-економічного розвитку з метою виявлення передумов подальшого розвитку. Проаналізовано діяльності на інвестиційному ринку України. Встановлено взаємозв'язок макроекономічних умов та державної інвестиційної політики. Досліджено основні фактори впливу параметрів державної інвестиційної політики на національну економіку та розвиток інвестиційного ринку України.

Встановлено цінність системної динаміки як засобу імітаційного моделювання інвестиційних процесів в національній економіці. Проведено узагальнений аналіз методами системного аналізу неокласичної моделі економічного зростання Солоу з метою виявлення найбільш значимих параметрів їх кількісної оцінки і стійкості. Проведено узагальнення неокласичної моделі економічного зростання Солоу методами системного аналізу за рахунок введення виробничної функції у вигляді S-функції Річардса з метою отримання якісно нових результатів.

Обґрунтовано основні напрями удосконалення системи залучення інвестицій з метою активізації зростання національної економіки. Запропоновано удосконалення інструментів формування конкурентного середовища та системи захисту інвестицій. Обґрунтовано основні положення моделі державної інвестиційної політики національної економіки. Розроблено систему інструментів та заходів державної інвестиційної політики з метою модернізації національної економіки. Запропоновано проект Концепції державної інвестиційної політики.

Ключові слова: національна економіка, інвестиції, інвестиційні процеси, інвестиційні інтереси, державна політика, інституції, загрози, державне регулювання, протекціонізм.

АННОТАЦИЯ

Сержанов В.В. Государственная инвестиционная политика национальной экономики. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени доктора экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством – ВУЗ «Национальная академия управления», г. Киев, 2018.

Раскрыты теоретические основы государственной инвестиционной политики в современном измерении задач развития экономики. Исследована сущность и процесс формирования государственной инвестиционной политики национальной экономики. Определены регуляторные инструменты и методы государственной инвестиционной политики. Выявлены противоречия и тенденции инвестиционной политики Украины.

Раскрыты теоретические основы государственной инвестиционной политики и ее направленности на рост национальной экономики. Обобщены методические основы определения индикаторов инвестиционной привлекательности секторов национальной экономики. Изучен мировой опыт государственной инвестиционной политики в процессе модернизации экономики. Выявлены ключевые проблемы, вызовы и риски инвестиционной политики Украины.

Проведена оценка экономического положения Украины с позиции теории периодизации социально-экономического развития с целью выявления предпосылок дальнейшего развития. Проанализированы деятельности на инвестиционном рынке Украины. Установлена взаимосвязь макроэкономических условий и государственной инвестиционной политики. Исследованы основные факторы влияния параметров государственной инвестиционной политики на национальную экономику и развитие инвестиционного рынка Украины.

Установлено ценность системной динамики как средства имитационного моделирования инвестиционных процессов в национальной экономике. Проведено обобщенный анализ методами системного анализа неоклассической модели экономического роста Солоу с целью выявления наиболее значимых параметров их количественной оценки и устойчивости. Проведено обобщение неоклассической модели экономического роста Солоу методами системного анализа за счет введения виробничной функции в виде S-функции Ричардса с целью получения качественно новых результатов.

Предложено усовершенствование инструментов формирования конкурентной среды и системы защиты инвестиций. Обоснованы основные направления совершенствования системы привлечения инвестиций с целью активизации роста национальной экономики. Обоснованы основные положения модели государственной инвестиционной политики национальной экономики. Разработана система инструментов и мер государственной инвестиционной политики в целях модернизации национальной экономики. Предложен проект Концепции государственной инвестиционной политики.

Ключевые слова: национальная экономика, инвестиции, инвестиционные процессы, инвестиционные интересы, государственная политика, институты, угрозы, государственное регулирование, протекционизм.

ANNOTATION

Serzhanov V.V. State investment policy of the national economy.– Manuscript.

The thesis for the degree of doctor of economic sciences, specialty 08.00.03 - economics and management of national economy. - National Academy of Management, Kyiv, 2018.

The theoretical foundations of the state investment policy in the modern dimension of the problems of economic development are revealed. The essence and process of formation of the state investment policy of the national economy are investigated. Regulatory tools and methods of state investment policy are defined. The contradictions and tendencies of investment policy of Ukraine are revealed.

The theoretical foundations of the state investment policy and its orientation on the growth of the national economy are revealed. The methodical bases of determination of indicators of investment attractiveness of sectors of the national economy are generalized. The world experience of state investment policy in the process of modernization of the economy is studied. The key problems, challenges and risks of Ukraine's investment policy are revealed.

The evaluation of the economic situation of Ukraine from the standpoint of the theory of periodization of socio-economic development with the aim of identifying the prerequisites for further development has been carried out. The activity on the investment market of Ukraine is analyzed. The interconnection of macroeconomic conditions and state investment policy is established. The main factors influencing the parameters of state investment policy on the national economy and development of the investment market of Ukraine are investigated.

The value of system dynamics is established as a means of simulation modeling of investment processes in the national economy. A generalized analysis was carried out using the systems analysis methods of the Solow neoclassical model of economic growth with the aim of identifying the most significant parameters of their quantitative assessment and sustainability. The neoclassical model of Solow's economic growth is generalized by the methods of system analysis due to the introduction of the virobniial function as the Richards S-function with the aim of obtaining qualitatively new results.

The proposed improvement of tools for the formation of a competitive environment and investment protection system. The main directions of improving the system of attracting investments with the aim of enhancing the growth of the national economy are substantiated. The main provisions of the model of the state investment policy of the national economy are substantiated. A system of tools and measures of state investment policy has been developed in order to modernize the national economy. A Concept of State Investment Policy has been offered.

Key words: national economy, investment, investment processes, investment interests, government policy, institutions, threats, government regulation, protectionism

Відповідальний за випуск
доктор економічних наук, професор
Єрохін Сергій Аркадійович